સરકારી ગુજરાતી

ચોથી ચોપડીના અરથ

વ્યાકરણ તથા કવિતાના અન્વય સાથે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

સખારામભીકશેટ

અમદાવાદમા

માણેકચોક નજીક કાગદીઓળમાં ખોડા

ઢોરના મકાનમાં અમદાવાદ વિક

ટોરિયા પ્રેસમાં

છગનલાલ ઉમેદચંદે છાપ્યા

સંવત ૧૯૩૯ સને ૧૮૮૩

કીમત ૦-૪-૦

સરકારી ગુજરાતી ચોથી ચોપડીના અરથ.

ચોથી ચોપડી શીખનારાઓને અમુક શબ્દ વ્યાકરણના કયા વર્ગનોછે તે જાણવાની જરૂરછે માટેતે અમે અત્રે શબ્દના સંક્ષેપે આપેલુંછે તેની હુકમાં નીશાનીઓ નીચે પ્રમાણે.

(ના)—નામ	(સ)—સરવનામ	(વિ)=વિશેશણ.
(ક્રિ)-ક્રિયાપદ	(અ)=અવ્યય	(કૃ)=કૃદંત

પાઠ ૧ લો.

નવી-(વિ) તાજી હુ ણાની

જુની=(વિ) પ્રાચીન ગએલી.

મંડાવીશું=(ક્રિ] આરંભાવીશું શરૂ કરાવીશું

કવિતા=(ના) રાગમાં બોલવું

રાજી=(વિ. ખુશી.

સુંદર=(વિ.) મજાની સારી, બેશ

ચાહે-(ક્રિ) ઇછે, વાંછના કરે,

નવરા-(વિ] નકામા, નીરૂદમી

ગાય=(ક્રિ] કહે બોલે ગાયન કરે,

વસ્તુ-ના) ચીજ પદારથ જણસ.

પરમેશ્વર-ના] પરમેશ્વર. મોટો પ્રભુ.

પંખી=ના) પાંખવાળુ જાનવર,

ઝાડ-ના) વ્રક્ષ દ્રૂમ, તરુ

સુરજ—ના) સુર્ય, રવી

આકાશ=ના] આભ વ્યોમ, નભ

પ્રથ્વી-ના) અવની, ધરતી, ભોંય જમીન

ચંદ્રમા-ના) શોમશર્વ

સરજ્યું=(ક્રિ) બનાવ્યું ઉતપન્નકરયું.

સદા—(અ) હમેશ, નીત, રોજ.

સાહેબ-(વિ) ઉપરીવાળું

છાનુ-(વિ) ગુપ્ત, છુપું

શીક્ષા-ના, સજા ગુનાનો બદલો.

પાઠ ૨ જો.

જગત=ના] દુનીઆં, આલમ

રેનડીયર-ના) એકજાત મુસાફર જેવુ પશુ

ગરૂડ=ના) ખગરાજ એકજાતનુ પક્ષી

ધોધ—ના) મોટો પ્રવાહનો વેગ.

જુદી=(વિ] બીજા તરેહવાળી

નીપજેછે=ક્રી) ઉતપન્ન થાયછે. બને છે.

ધાતુ=ના) ખનીજ પદારથ જેના વાસણ

થયછે તે.
પરવત—ના) ગીરી, પાહ
પથરાના મોટા ટેકરા
કોતર—ના) એ બખોલે
નદી—ના) સરીતા, આપ
ગા તટની જડાનરી
સરોવર=ના) તળાવ
તડાક
અવાજ—ના] સોર
બળતા પાહાડ—ના) જ
વાળા મુખી પરવત

ઝરણુ—ના) ઝરૂ, પા
ણીનુ ઝરણુ
કુવા—ના કુપ, પાણી
ના ખાડા
પાલીયાં=ના) રોગીષ્ટ
કુકુ—ના) મરમાળો,
ચામડાં=ના) ચરમ
ગુજરાતી—વિ ગુજરા
તના રેહનારી
પાઠ ૩ જો.
પ્રારથના—ના સ્તુતી

કાળાપાણી
સંસાર=ના) જગત,
દુનીયાં
જોર=ના) જોર, બળ
આય,
દાતાર—(વિ) દેતનાર
આપનાર,
પ્રાણીય—ના) જીવડા
આદમી
હરવુ—(ક્રિ) લઈ લેવુ છી
નવી લેવુ

પાઠ ૩ જો પરમેશ્વરની પ્રારથના ૧.

ઓ પરમેસ્વર તું એકજ છે, તેં આખુ જગત સરજ્યુ છે, પ્રથ્વી, પાણી અને પરવતો એ સરવે તેં પેદા કર્યાછે. સારા શોભાયમાન તારા, સુરજ અને ચંદ્રમા એ સઘળાં તેં બનાવ્યાંછે, પ્રભુ તારૂ જોર મહુ છે. અમારામાં જે ઘણુ ગ્યાન અને ગુણછે તેનો આપનાર તુંજછે એ સઘળા પાપી માણીઓ જે છે તે ભુલી જાય છે; ૩ ઓ પ્રભુ અમારામાં જે ક્લેશ, કકસ પાપ અને દુખ છે તે આપ ખોટી જે બુરી છે તે મેહેરબાની કરીને કાહાડી નાંખી સુખ આપ ૪

પાઠ ૪ થો.
પરમાણુ—વી, પરમાર
થી કામ કરનાર
હેનરાં—ના) મીઠુ મે
લુ નાંખેલા રોટલા,
બીજ—ના] બીજ, બય;

સવાર—ના) વાહાણુ પે
લા પોહોરે.
આસમુખો—વી) અડધે
મરેલો
લઈ થાગ રણુ—ની) રચ
વુ, બનાવવુ

તારા—ન) ચાંદરણુ
થો.
સોમ—ન) ચંદ્રમા શ
શી.
બહુ—વી) ઘણે, અ
ધીક, ઘણું

ઉપકાર-ના] ગુણઆભાર.
કળેશ-ના) લડાઈ, ટંટા, ફીતુર,
પરીતાપ-ના) દુઃખ.
કુમતી-(વિ ખોટીબુદ્ધી
કરૂણા-ના) મેહેરબાની, દયા, કૃપા.
કષ્ટ-ના] દુખ વિપતી
કુતરો-ન) શ્વાન
મો-ન) મુખ. વદન મોહોડું
ગ -ન) તરફ, બાજી
ભુખ્યા=વિ) ક્ષુધાતુર, ખાધા વગરનો.
છેવટે-અ) આખરે, અંતે.
દયા=ના) રેહેમ.
કદી-અ) કોઈવખત,
દાડે-ના) અસ્ત, તુરંગ.
કુવા-ન) ખાડા ખાધરા,
શક્તી-ના) જોર;બળ.
અંધારૂં-ન) તીમર, અંધકાર.
ચોર-ના)તસ્કર,ઠગ.

સંભાળ=ન) ખબર જાળવણી.
કલી-ના) બાચકા.
ટટાર-વિ) સાવચેત,
ચરવા-(ક્રિ) ખાવા

પાઠ ૫ મો.

આથડીયાં-ન) અડબડીયાં.
રસતો-(પુ) પંથ મારગ, સૈચડો.
સુઝતો-(વિ) દેખાતો
બાપુ-ન) બાઈ.
આંધળે-(વિ) આંખે ન દેખાય તે.
પલળીસ-ક્રિ ભીંજાઈશ
લાકડી-ના) જેષ્ઠીકા
ફેંકી-(ક્રિ) નાંખી, રેગાટી, ઉશેટી.
આશીષ-ન) આસીરવાદ.
ચાલો ક્રિ) હાલો,હીંડે
શીપાઈ-ન) પટાદાર. નોકર. પટાવાળો.
પગ-ન) ચરણ, પાય
લડાઈ-ના) યુદ્ધ, સંગરામ,
લીંડીઓ-ના) ટેકાઅ

ટકણું.
કાખ-ન) બગલ.
જોડંગતો(=ક્રિ) લગડતો.

પાઠ ૬ ઠો.

આય-ના) બળ,જોર.
ભુલા પડયા =ક્રિ અ. ડે રસ્તે ગયા.
જંગલ-ન) વગડો.
બટક્યો (ક્રિ) અથડ.યો
પોતીયું-ના) પેહેરવાનું લુગડું.
રાંડું-ના) અથડીયા કાંઈ વળ્યું નહી,કામ થયું નહી,
વાગે-ક્રિ) વાગેછે,કાય
ગાદવ-ન) કીચડ.
અજવાળું-ના) ઉજેશ, પ્રકાશ, રોશનપણે
ભોમીયો-(ક્રિ) જાણીતો વાકેફ.
રાત-ના) રજનીરાત્રી

પાઠ ૭ મો.

લુટણું-(ક્રિ) લુગડાં બુચીસાં.
મનસુબો-ના) વીચાર, ધારણા.

અટકળ—ના) આશરો.
પરોણાગત—ના) આદર સતકાર.
પરોણો—ના) મેમાન.
ઘટારત—ના) યોગ્ય, લાયક, જોગ.
પકડો—ક્રી) ઝાલો.
પાંગળો—(વિ) મગાવી નાનો.
ખાંધ—ના) ખભો.
પાથર્યાં—ક્રી) પાથરણ કર્યાં.

પાઠ ૮ મો.

ભોજન—ન) ખાવાના પદારથો.
વરણન—ન) હકીકત બીના. વાત.
કમોદ—ના) ડાંગરની ઉંચી જાત.
વડી—ની) ચોળાની દાળ પલાળી વાટીને કપડા મુકે છે તે.
પુરણપોળી—ની) વેઢમી.

કચોરાં—ના) પુરી જેવો એક જાતનો ખાવાનો પદારથ;
ભજીયાં—ના) ચણાના લોટમાં કાંઇ વાટણી તેલમાં તળીને ખાવાનો પદારથ કરે છે તે;
પકવાન—ના) ખાંડના ખાવાના પદારથો જેવાકે ઘેબર ફીણી, જલેબી, સુતરફેણી, ઇત્યાદી.
વડાં—ના) અડદના લોટનાં થેપલાં તનાવી કાણું પાડી તેલમાં તળીને કરેલ ખાવાનો પદારથ છે તે.
પાપડ—ના) એક જાતનો ખાવાનો પદારથ.
શાક—ના) [illegible]
ચોપાઈ—ન) ચારપદ

વાળી કવીતા.
સુણજો—ન) સાંભળજો.
અતી—(વ) ઘણું, બહુ.
જાત—ન) ભાત.
દહીં—દધી,
કઢી—ન) છાશને ઉકાળેલો એક ખાવાનો પદારથ.
તળીયાં—(ક્રી) તળ્યાં.
રાઇતાં—ન) વનસ્પતી નાખી ખાવાલાયક પદારથ.
બાસુદી—ના) દુધને [illegible] ઉકાળી જાડું પરસ જેવું કરે છે તે.
દુધપાક—ના) દુધમાં ચોખા નાખીને ઉકાળે છે તે.
પુરી—ન) ઘઉંના લોટનો એક ખાવાનો પદારથ.
આ—ના) [illegible]
અપાર—(વિ) ઘણું, બહુ.

પાઠ ૮ મો ભોજન વિષે. (૨)

આજ અમે જે ભોજન જમ્યા છીએ તેનું તમે વરણન સાંભળજો કમોદના ચોખાનો ભાત કર્યો હતો, તો

દ્રાખની જાત તે ઘણીજ સારી હતી (૧) દુધી ભાગીને કઢી કરી હતી, ને તે માંહે સારી મજેથી વડીયો નાખી હતી, બાસુદી પુરી અને દુધપાક તથા તરેહ તરેહનાં શાક તળ્યાં હતાં. (૨) પુરણપોળી વેડમી, લાડુ, વડાં કચોરી અને કંસાર કરયો હતો, ભજીયાં, અને ભાજી તે બહુ સારાં હતાં, તેમાં વળી મજેનો શીરો અને રોટલી પણ હતી વળી પાંચ પકવાન (જેવા પેંડા, બરફી જલેબી ખાજાં, અને કાણસાઇ) જે કહેવાય છે તે પણ હતાં એ સઘળું જમતાં અતી ઘણો આનંદ થઇ જાય, પરંતુ એ બધામ વડાં, પાપડ, શેવો અને તળેલા ચણાનો સ્વાદ તો ઘણોજ સારો હતો.

પાઠ ૮ મો.

આંબો–ના) એકજાતનું ઝાડ કેરીયો થાયછે.

મરવા–ન) નાની કેરીઓ.

કાછીયો–ના) શાક ભાજી વેચનારા શાક ચાલ ડમ ભાજીવગેરે તરકારી(ગરકાળુ) વેચે છે.

સાખો–ના) આંબા ઉપર કેરીયો પાકવા ઉપરથી આવીહોય તે સાખીયાં.

ટેપલા–ના) સુલા. પોળાં છાબડાં

અફુસ–ન) કેરીની એક જાત.

કલમ–ના) એપાણ એકજાત | કલમકરી એટલે એકડાળખુ છેલીને કોઇ યોગ્યઝાડમાં ઘાલે છે તે

ચાર–ની)દ્રવ્ય. હાલે ચાલે નહી તે

મુગ–ના) ઝાડના બીયમાં રેહેનારો ભાગ

થડ–ના) સ્કંધ, મુળ

ડાળાં–ન) શાખા, ફંટા

પાંદડાં–ન) પાતરાં,

ફુલ–ના) કુસુમ, પુષ્પ

ખરી–કિ તુટી

દાણ–ન) એકજાતનું ધાન,

સોપારી–ન) એક ફળ,

ગોટલી–ની) ફળમાંનું બીજ,

અથાણું–ન) ભોજન, અથાણા ની ફ વીગેરે ચઢાવીરાખવાના પદારથ કરી રાખે છે તે

બજાર–ના) ચોહટું, ચકલું જ્યાં કેટલાક પદારથો વેચાઇ સ

જે છે તે જગા

પાઠ ૧૦ મો.

માબાપ—ના) માતા, પીતા.

કબામાં—ના) હુકમમાં આગ્નામાં

ધર્મ-ના) રીત, કામ.

ભોગવવુ=ક્રિ) વેઠવુ, સહનકરવું, શોષવું ખમવું.

આભાર=ના)ગુણપાડ ઉપકાર,

સંભાળ—ના] ખબર

બદલો=ના) સાટું

ભુંડા—વિ]નઠારા,ખરાબ

નરસુ-વિ) નઠારૂ,ખરાબ, ભૂંડું

રેકુ—વી) એકલુ, એકજ.

ઉજેયા—ક્રિ)મોટાકર્યા

લુગડાં-ન) અ. અંબર, કપડાં. એ લુગડાંની સાથે આવનાર શબ્દ.

ઘરચં—વં) વ્રય. સુખાકારચાપોંચેલાં

પજવવાં—ક્રિ)દુખદેવુ રંજાડવાં, દુખવવાં.

પાઠ ૧૧ મો.

નીશાળીયા-ના)વિદ્યાર્થી, સ્કોલર.

પરખવુ=ક્રિ. તપાશી જોવું, પારખવું

જફીકરૂ—વી]ફીકરવીનાનુ, નચીંત, રેલુ

કાયર—વી)કંટાળવુઆળસાવુ

ઠરતાં—ક્રિ)સ્થીર રેહેતાં ટટાર.

જોડણી—ના) અક્ષર જોડવા કે મેળવવા.

શરમાતો—ક્રિ) લજવાતો.

દસ્કત—ના) અક્ષર, હરફ

ઝેર—ના) વિષ,જેખાધાથી મરીજવાય તે

ચટ=ના) રાહા,

સસ્તી=ના] તોફાન ઉનમાત

ફજેત=વિ)નીંદા ગેરઆબરૂ થાય

પાઠ ૧૨ મો

ગુરૂ—ના) મેહેતાજી શીક્ષક.

સમીસાંજ(સંધ્યાકાળના વખત

પાય—ના)ચરણ,પગ

લવારો—ના)નકામુ બલવુ લવરો.

ગવાખો—ના) ચોપરા બચકો

પોથી—ના]પુસ્તક,ચોપડી બુક

લીખ—ના)એકજાતનુ જંતુ ઘણુંકરીને વાળકેલુગડાંમાંથાયછે.

ભુજંગ—ના)સાપ,વ્યાળ, નાગ,

છંદ—ના) ચાલ રીત;

આપ—સ) પોતે

આરે—ક્રિ) વરતે,ચાલે, કરે;

આરો—ન) ફાયદા નીયમ.

અતીશે—વિ) ઘણું બહું

પછી—અ) વડે

ઘેલી—વિ) ગાંડી દીવાની

શીખીએ=ક્રી) ભણી એ ભાઈએ.

પાઠ ૧૩ મો

આરો-ના) કાંઠો કીનારો

સંગ=ના) સોબત,

પરકાસવું-ક્રી) ફેલાવવું ઉઘાડું કરવું

રૂપ-ના) આકૃતી, ડોળ છબી

કરમ-ના) પ્રાલબ્ધ, નસીબ.

માંકડો-ના) મરકટ, એક જાતનો લાલ મોંનો વાંદરો

પીતા-ના) બાપ, તાત

માતા-ના) મા, જનુની

પુત્ર-ના) તન, દીકરો છોકરો

ઠોઠ-(વિ) કઠણ બુધીનો મુરખ

બડી-વી) ઘણી બહુ

ટાળો-ક્રી) કાઢી નાંખો છોડો.

આડપાટ-ક્રી) આડી કે નઠારી જગે

ખુબ-(વિ) ઘણું, બહુ;

મુકી-ક્રી) સાંભળી, વશ કરી;

ફુટે-ક્રી) ખુલે થાય, જાણ મળે.

[illegible]રો-(વિ) વાંકાળો, મોય.

ઠાલો=(વિ) ખાલી અમથો

શીખીને-ક્રી) શીખમાગીને

પેટ—ના) ઉદર, જેમાં ખાધેલું પચે છે તે.

પાઠ ૧૨ મો. નઠારા નીશાળીઆ વિષે.

બીજા સરવે નીશાળીયા નીશાળમાં પેઠા પછી પોતે નીશાળમાં પેસેછે ને બીજા બધા બેઠા પછી પોતે બેસેછે વળી મેહેતાજી જે ધારો કરે છે તે પરમાણે તે વરતતો કે ચાલતો નથી, એવો જે નઠારો નીશાળીયો તે નીશાળમાં જઈને શું શીખે? કાંઈજ નહી સાંજ પડી કે પાધરી સુવાની વાત સુઝે પછીથી પાઠ વાંચતો વખતે પગ હલાવે. લખે ત્યારે લીટા કાઢયા અને ભણે(વાંચે) તો લવારો કરે એવો નઠારો છ. સાગીજોડણી તો તે જોડી શકતો નથી અને ચીતા વન નો અતીઘણી ચુકો આણે છે, લેખણે (કલમો) લગીને ભર મુકે જેમ લાકડાનો ભારો ભરી મુકે છે તેમ એવો જે નઠારો છ. હાથ મેલા કરે તેથી પોથી પણ મેલી થાય, અને પોથીમાં ઘણી ચીતરી અને નકામાં કાગળીયા ભરીને જેમ ગાંધી [illegible] અગારો બાંધે છે તેમ કરે છે લુગડાંમાં શીખો અણુવા બેશી એલો ફૂલાયો થાય એવો નઠારો છ.

પાઠ ૧૩ મો નઠર નીશાળીઆ વિશે ૪

વળી એ વાતોડા ઘણીવાર વાતે વળેછે કે બાળકો તમે એનો સંગ છોડીદો એનાથી કોઇપણ વાતનો એકે છેડો આ વનાર નથી એવો નઠારો ઇ. લડે વડે અથવા કાંઇ આશાપ્ર શ પડે પછીથી પોતાનું (ખુડુ)રૂપ જે હોય તે પ્રકાશ કરેખરી શીખામણ કહેતો તે બહુ નઠારી લગેછે એવો નઠારો ઇ. એ ફરમ ફુટેલ નીશાળમાં મેહેતાજીને નડે, પછીથી નીશાળમાંથી છુટ્યો, (રજામળી) એટલે જાણે માંડો છુટ્યો એ છોકરો માબાપને વ્હાલો નહી એ છોકરો ઇ. ઘણા જોર વડે નીશાળમાં લાવીને બેસારશુ પણ એ સારૂ શીખવાનો નથી એ તો અભણ્યો ઠોઠ રેહેવનો છે એ ભીખીને કે લાકડાનો ભારો વેચીને પેટ ભરશે એવો નઠારો ઇ,

પાઠ ૧૪ મો

આનો—ના) રૂપીયાનો સોળમો ભાગ
કમાયો=ક્રી) રળ્યો પેદા કરયું
પત—ના) ભરોસો, પ્રતીયાર વિશ્વાસ
સાટું—ના) કબુલત, બોલી વચન.
છીજારી—ના) મીજબાની
ચાહ્યું—(ક્રી) ગમ્યું;
આકુ=ના) એ એકજાતનું કંદમુળ એને સુકવ્યાથી સુકાયછે

પડયા છે ક્રી) નડ્યા છે
ઠુગ્યા=વિ ઠગ કપટી.
છેતરયો ક્રી) ઠગ્યો.
જનમસુધી=અ જનમથી મરણ સુધી
ઉમર
ફજેત—ના, અપકીર્તી, વગોવાડ.
માં—અ) નહીં ના ન

પાઠ ૧૫ મો

ઈશ્વર—ના) પ્રભુ, ઇશ, પરમેશ્વર
ગડીવાન—ના ગાડીત, [illegible], સાંચી
ખાંત=ના) ચીવટ ખાંતા ફીકર
ઉદ્યમ=ના) વેપાર, રોજગાર ધંધો.
ગાદવ—ના] કીચડ કચરા
વીનંતી—ના) અરજ કાલાવાલા કરગરવું
સાહાય=ના) મદદ સાંકુળ,
મદદ=ના) ધારી.
ખડે=ના] પોતે, જાતે આપે.
ગરજ=ના] મતલબ, અરથ,

પાઠ ૧૬ મો

નાખોડીયાં-(વિ) ખાસ
ડીયાં, ઘાળકાયાં.
ખાનેરી-ના) એક જા
ના કેળાં નાનાં અ
નેપાળથી છાસનાં
વાદેસારાં હાયછેતે.
કકાણો-ના) કોકાણુર
સના આ દેશમાં
શુકાં આવે છે તે
તાપ-ના) ગરમી.
મથાળે-ના) ટોચે છે
ક ઉપર.
પાલ-ના) ફણગા,અ
કુર.
ધુંખ=ના) ઝુમખુ
મુદત-ન) વખત, સ
મય.
મેવે-ન) મીઠાંફળો
ફેરાળ-ના) ફળ,અ
હાર, ફળખાનાં,અ
પવાસમાં જે ખ
ખાખામાં આવેછે
રેસા-ના) નસો.
રેશાંરાં-ના) રશીઓ
રાસડાં.
પાઠ ૧૭ મો.
નીળનીલ-ન) કાળા.

હાડું-ના) હાડું, હાડ,
પીંજર.
પાંખુ=ન) પંખ્ખા
તર પાંખો
રાગ=ન) તલપ, ફ
લગ, છલગ.
લગ-ના) તક,સમય
ખેલ-ન) શરીર, દેહ
નીમાબત=ના) ઇગ
રેજનો દેશ.
પાઠ ૧૮ મો.
મનન-ના) મન,જીવ
ચીર-ના) એક જાત
નું કમાણુંઆંગનું પક્ષી
નગરશેઠ=ના) શહેર
નો શેઠીઓ.
ઝડામ-ના) ઘણાંઆ
ડતી ગુફામાં.
સ્વતંત્ર=અ) જંપી
ને સ્વતંત્ર પણે,
દોલત-ના) ગ્રહ
સ્વ, પરશાદાર,તા
ગર, ધનવાન,
તલવાર-ના) તલવાર
અની એક જાતનુ
ઘાત કરવાનું હથિ
આર.

ચોરની મા ચંડાળી
જાય, પાપી હાથ ઘ
સતે જાય
આ કહેવતમાં માશ
જણવા પ્રમાણે
(ચોરનાં) બદલે ચો
રનો (ન) ને ઠેકા
ણે માલના (જાય
ને ઠેકાણે થાય જો
ઇએ.
પાઠ ૫૯ મો.
માંખી=ન) મક્ષીક
મીરા-ના) કરોદીવાદા
તળાવ-ના) શરોવર
તડાક
નહાવાનું-અ) સ્નાન
કરવાનું.
બાપુ=ન) બાઈ.
ઉગ્યુ-(ક્રિ) ઉગ્યું)
ડોશી-ન) બુઢી ઘ
રડી,
ટેવ-ન) સ્વભાવ, પ્ર
કૃતી, આદત. ઓ
તરપર-ના) મુઆદ.
ભમરી.
પહેલે-ન) અવસ્થા.
નાહન-ના) નાહુસમ

જુ અક્કલવીનાનું	તત્કાળ—અ) તેજ વ	બાળ—વી) નાની,ટુંકી
પાઠ ૨૦ મો.	ખત.	જોખમ—ન) હાની નુ
ઉનામણું—ના) ઉનું	અંજાઈ—ક) મુંઝાઈ.	કશાન.
પી મુકવાનું વાસણ	વીનાશ—ના) હાનાં,	ડાહાપણ—ના) બુદ્ધિ
ઝપાટ—ન) તલપ,ઝડપ	વીણસવપણાયકે,નાશ	ચાલ=ના) રીત,આ
ડોળવું—ક) કરવું.	પાસ—અ) પાસે,કને,	ચરણ.

પાઠ ૨૦ મો. માંખાનું બચ્ચું.

નાહાનાં બચ્ચાંની પાસે માખી મોહોડેથી બોલી કે હું જ્યાં સુધી જઈને આવું ત્યાં સુધીમાં તું આકાશે ઉડીશ નહીં (૧) "કારણ" પાણીએ વાસણ ઉકળે છે તેની પાસે જે જાય અને ફરતાં ઝડપ ચુકી જાય તો જીવનું જોખમ (હાની થાય છે. (૨) એમ કહીને માખી તો ગઈ પણ બાળકનાબુદ્ધિ ટુંકી તથી મનનું ડહાપણ તેજ ઘડીએ કરવા માંડ્યુ (૩) વેહેમથી વચારી વચારીને ઘરડાં તો ઘણી વાતો કરે છે આટલે ઉડીને ફરતામાં કહો હું કેમ મરી જઈશ? (૪) એમકહીને ઉડી ગયું ને પાણીની પાસે પહોંચ્યું ત્યાં "પહોંચતાંજ" અંજાઈને એમાં (ઉનામણાંમાં) પડ્યુ ને તેનો નાશ થઈ ગયો, (૫) તે મરતાં મરતાં બોલ્યું જે આ મારી પેઠે આળચાલ અને માબાપનું કહ્યું માને નહીં તેના આવા હવાલ થાયછે

પાઠ ૨૧ મો.	(દઈવ જોગ ઓચીં	ધારો—ના) નીયમ,કા
સાચો=વી) સત્યવા	તુ.	યદો, ઠરાવ, રૂઢ.
દી. ખરાવાદી.	નંબર—ના) એક પ	છીમડો=ના) એક.
વર્ગ—ના) ક્લાસ,ટુકડી	છી એક, અનુક્રમ.	જાતનું કડવું ઝાડ
જોગજોગ—ના) જોગ	સાંભરવું—ક) યાદ	સરતમાં=ના) ધ્યા
ના જોગે. અભાગે.	આવવું,	નમાં સ્મરણમાં

આદર્યાં,
પછી-અ) સાચોનકી
પાઠ ૨૨ મો.
ટેબલ=ના) મેજ.
ગાડી=ના) બેસવાનુ સાધન, વેહેલ,
સાંભરયાં=ક્રી) યાદ આવ્યાં;
માફ=ના) ક્ષમા, માફી
ઉમેરીશ-ક્રિ) મેળવીશ, ભેગાકરીશ
ફોગટ-ક્રિ) વ્યર્થ, નકામુ, કામવગરનુ
પાઠ ૨૩ મો.
આળ-ના) ચોરીતહોમત.
પાવલી-ના) ચારઆની રૂપીયાનો ચોથો ભાગ.
નવાઇ-ના અચરજ અજાયબી;
ભરોસો=ના) વિશ્વાસ પ્રતીત.
વાંદરી=ના) વાંદરાની માદા.
ચોર=ના) તસ્કર, ચો

પાણી-ના) જળ, નીર
ચાલ-ના) રીત
આબરૂ-ના) ઇજ્જત
પાઠ ૨૪ મો;
પંચાત-ના) ભાંજગડ
આવકા-ના; આદર ભાવ, સ્કાર;
ન્યાય=ના) ઇન્સાફ, ફેંસલો, ચુકાદો
વાંધો-ના) વચકાં, તકરાર, ફેર.
બ્યાજબી—વિ] ખરૂં અદલ બરોબર
ત્રાજુડી-ના) નાનાં ત્રાજવાં.
પલ્લાં-ના) ત્રાજવાનાં છાબડાં.
બચકુ-ના] કકડો.
કરગરી-ક્રિ] કાલાવાલા કરી.
છુટકો-ના] નીકાલ, તોડ, ફેંસલો;
ટંટવાડ—ના, તકરાર, લઢાલઢી;
બાઇઓ-ના) બેહેનો, અસ્ત્રીઓ;
સમજણ=ના) નીકા

લડીશું;
ધીરજ—ના] નીરાંત,) સાંસતા;
રાહે-ના) રીતે, પ્રમાણે, રસ્તે;
લાગે વળગે—ક્રી) દાવે પોંહોચે;
ગટ-ના) હેઇયાં, હૃદય;
ઠાવકુ=વિ) ઠેકાણે, શાણુ ડાહ્યુ;
વખત=ના) સમય, વેળા;
બેલાશક-અ) નીરભય પણે;
પાઠ ૨૫ મો;
પ્રાણી-ના) જીવ જે હાલીચાલી ફરેછે તે
પશુ=ના] ચારપગવાળા પ્રાણી;
પક્ષી—ના) જનાવર, પાંખવાળાં પ્રાણી;
માછલાં=ના) મચ્છ, મીન;
ભુકો-ના] ચુરો, ઝાર
અટકચાળા-વિ) તો

ફોંની; અગવીતરાં; સુંવાળાં-(વિ) લીસાં, મુવાળાં-ન) વાળ,

ઊંત=ના] પેટના વાળ નરમ.
મગરો=ક્રી] બીજાને વો, સરખો.
ફેર=વિ] તફાવત, ફેરક.
વાચા=ના) બોલવુ.
ખગખ્ખુ=કેડીયું;
બાંડી-ના] બદન, કુરતી.
ફરકત=ના] છુટ; ખ ડચાણ.

પાઠ ૨૬ મો.

રૂંવાટી=ના] રૂંવાં, ઝીણા વાળ.
ફુટડી-(વિ) શોભીતા, સુંદર.
સાન-ના] સમજણ, અક્કલ;
બસ=(ક્રિ) થયું; એટલું;

ઘટ-(વિ) ભરાય.
અટપટાવા-( ) કાબરચીત્રા, ચીતરવાળા
ખરી-ના) ડાબલો.
પંજા-ના) હાથના આંગળા;
સીધા-ના] પાંસરા,
ઢાંકણ=ના) ઢાંકવાનુ વાસણ;
સરજનાર—ન) બનાવનાર; પેદા કરનાર;

પાઠ ૨૭ મો.

હેત-( ) માયા, પ્રીત
હવોડો=ન) એકજાતનુ ઓજાર.
અનરથ-ન) ખોટું અરથ વગર.
પ્રભુ-ના) ધણી, ઇશ્વર

ગલોલ-ન) ગોફણ માંથી ગોળીમારેછેતે
નમેરી=(વિ) દયા વગરની;
મનહર=ન) મનને હરે એવો.
છંદ-ન) કવિતા, રાગ
ભમે-( ) રખડે, અથડાય, ગોથાંખાય
તજે-(ક્રિ) મુકી દીએ
દમે—(ક્રિ) કનડે, નડે, સંતાપે.
પરોવી-(ક્રિ) વેંધી,
આગ-ન) વન્હી, દવતા; દેવતા.
કુળ-ના) ઓલાદ,
હાંસો-ના) હાંસી, ગળે હારી બેસારવી
કાંટા-ના) કટક,

પાઠ ૨૮ મો. પ્રાણી ઉપર હેત રાખવા વિષે.

કોઇ સમે છોકરા ભમી જાય ત્યારે ખુશીમાં આવે તેમ રમે. તે એવું કે દયા તજી પ્રાણીને તે શુળમાં પરોવીને દુઃખ દે; કાના ટંગ તોડી નાંખે, બાંધેલું હોય તે છોડ આખ ફોડે, જોડાથી મારે ડફાડાથી મારે અને ધુળમાં ડાબે એવો જરૂર વિનાનો અતીશય, અનરથ કરે.—કુ ને મો

વગરને ઝાડના મુળમાં પણ આગ મેલે. તમે ઇશ્વરથી ક રીને એવાં પાપ આપોઆપ તજે. અને પ્રભુની પ્રીતીને વા સ્તે પ્રાણીઓના કુળનો બચાવ થાય એવો મનમાં પ્રેમ ધરો.

પગ તથા પાંખો પકડીને તોડી નાખે. વળી જોઇને રાજી થવા સારૂ તેને છોડીપણ દે છે. કાંઇક વાળેથી ફાંસો ઘા લીને પ્રાણીઓને હાથે પગે તરફડતો જુએ, કેટલાક શુળ [સુળ કાંટો અને સોયની અણી] હાથે વતી ઘોચે પણ જરા દયા ધરે નહી, વળી પંખા ઉપર જે ગલેલ મારે છે તે પ ણ ચીતમાં વીચાર કરતા નથી.

પાઠ ૨૮ મો

પાઘડી–ના) ફેંટો, માથે બાંધવાનો મોટો ચીરો
તોરા–ના) તલો, પલો
પેચ=ના) આંટો
મશ્કરી–ના) હાંસી, ઠ ઠાબાજી ચેષ્ટા
ચાદર–ના) પછેડી
ઓઢવું–ક્રી) નાંખવું, ઇ ઢવું.
સકંજો–ના) યંત્રસાંચો
જોડેલી–ક્રી) મનાવેલી. મેળવેલી,
વાત–ના) કથ, વાત ના કથન.
ઝાડ–ના) વૃક્ષ,
અચરજ=ના) આશ્ચ ર્ય, નવાઇ
કપાસ–ના) રૂનાં ઝાડ
મજા–ના) મોજ, રમુ જ આનંદ
સોબતી=ના) સગા થી સાથી,
ચાકુ–ના) માણસની છુરી જમૈયો.
ઉઝળીયો–ના) જોયાર્ગી
ઢગલા–ના) ઢેરા ગંજ
ચરખો–ના) કપાસ પા લવાનો રેંટીયો
ડાબર–ક્રી) ચગદવા, કચરવા,
રૂઇ–ના) ઘણુ કપડું.
ઝરયા–ક્રી તાણી કચ રીને બાંધ્યા.

પાઠ ૨૯ મો.

ગુંગળાવું–(ક્રી) અકળા વવું. અમુઝાવવું
વેઢવું–ક્રી) મેહવું ખમવું
તાર–ના) મકડાના ઓ તરડાંની દોરી,
પુણી–ના) રૂને રાળી પરવાળી લાંબી આ કાર કરેલા તે.
મણસકુ–ના) સવાર પ ગઢીયું
સુતરીયો=ના) સુતર નો વેહેપારી
કાંતવુ=ના) પુણીમાં થી તાર કાઢવા
આંટી=ના) સુતરનુ ગુચ્છુ

વેપારી—ના) ગીન ગારી વેહેપાર કરનાર
બાજુબંદ=ના) વાજુના ર ઘરેણું.
રંગરેજ—ના) રંગનાર
કસુંબી—ના) રાતી. લાલ
અપડાતા—ક) કુટાતા. રઝળતા પછડાતા
વારો—ના) વખતે સ મય, વેળા,
પીંજારા—ના) રૂ સાફ કરનારા
ઝપાટા—ના) સપાટા, રપેટા
તાંતણા—ના) તાર દો રા, રેસા.
નીરાંત—ના) ચેન. સુખ
યાદ—ના) સરત, ખબર ધ્યાન
પોત=ના) દળ, કુમાશ

પાઠ ૩૦ મો

ઝળખળાવુ—ના) પીછાણ, મોખત
ઝળકાટ = ના) ઝળકા ટ; ઉજાસ
અનોખુ—વિ) એકા

એક, એકદમ
ચાંચવો = ના) ગોળબી ને મળતુ ઓજાર
ગણગણાટ = ના] ખ ણખણાટ.
અવાજ—ના) સાદ
ગભરાયો—ના) અકળા યો, અમુઝાયો
કળ = ના) વખત, સ મય, મુદત
રંગ = ન) રાગ રૂપ.
ગુંગળાઇ—ક) અકળા ઇ, ગભરાઇ,
ધીમાધીમ=ન) એક પછી એક જોરથી
ઘા—ના) ફટકો; માર

પાઠ ૩૧ મો

લગડી=ના) ધાતુની લાકડી;
ચીપ—ના) ઘડેલુ, પ તરૂ, પટ્ટા જેવી તે
તાનસ—ન) રેતરણી
જતરડો—ના) ધાતુના તાર કરવાનુ ઓજાર
વિર—ના) ડોળ ડીમા ક આકૃતી;
ચપટા—ન) પોળા ચપ

ઘરેણા
ગુથ—ના) ધાતુના રસ કર જેમાં રેડી લાં બીલાકડી ઓકરે છે.
ભુકો=ના) ગેર ભાટ. ભુરો
નોખ=અ) જુદા, વે ગળા,
લપેટી—ક) છાઇ, વીંટી
હીર = ન) રેશમ;
કસબ = ના) જરી વ ગેરે બાન

પાઠ ૩૨ મો

નીરદય = ના) દયા વગરનો
અપલક્ષણ—ના) ખો ટાં લક્ષણ
સહુલા—ના) અભીપ્રાય
જુઠાનુ—ના) જુઠ, જુઠુ
પાપ—ના) ખોટુ કામ.
ધીકાર—ના) તુછ.
ભરોસો—ન) પ્રતીત;
ગુનો=ના) વાંક, તક શીર,
નાકુ=વી) ઓછુ,
મતલબ—ના) ગરજ પ્ર યોજન.

ચુપ—છાનુ, ગુપ્ત.
ઇશારત—ના) સાન, અણસારો;
ભેતરવુ—ક) ઠગવુ, ભુલાવવુ.

પાઠ ૩૩ મો

શીંકુ—ના) દોરડાથી ગુથીને કરેલુ અથવા ધાતુનુ પણ હોયછે.
તકાવવુ—ક) ધારવુ
છલંગ—ન) ઠેકડો કુલંગ;
બાચી—ન) ચેર સખા કલીજેવુ ઊસવાનુ તે
અંગાર—ના) બળતા કોયલા,
સાચવવુ—ક) સાંભળી
કુતરે—ના) શ્વાન, કુતો
વાસ—ના) મોડમ, ગ
શક્તી—ના) બળજો કુદરત;
લાકુ—ન) મોદક, લાડવા
દાબડે—ના) ડબો
ઝુરે—(ક્રિ) ગોહેએ, લાંઘે
ભીંત—ના) દીવાલ; ભીંત
કુશ—ના) ધર,
ખુજાઇ—ક) ખુજલી;
ખાંડ—ના) બુરૂ.
અંદેશ—ના) અંદેશો, શક.

પાઠ ૩૪ મો

ઉગારવુ—ક) બચાવવુ રાખવુ;
આકાર—ના) છબી, ડોળ ચીત્ર;
ખુશામત—ન) ફાલાવાલા; આજીજી,
ફેર—ન) તફાવત, જુદાપણુ;
સ્વભાવ—ન) પ્રકૃતીટેવ
અજાણ—(વિ) જાણી તુ નહી પરભારયું,
બનવા—ક) થુરકવા;
ચેતાવે—ક) જાગાવે સભળાવે, ખબરદાર કરે
દોની—અ) છ, એવી,
ગુણ—ન) ફાયદો નફો
ખરદાર—ના) સંભાળ સાચવણ,
બાફેલાં—ક) બાફેલાં, સ ચવેલાં;
કેફ—(વિ) અવળ
કરેછે—ક્રી) લાડ કરેછે ગેલ કરે છે
ઉદારા—ના) પુસતી, ભુરા, દીલગીર

પાઠ ૩૫ મો

ઘાયલ—ના) જખમી
કાપણી—ન) અનાજ ઘાસ વીગરે કાપેછે તેને કાપણી કરેછે
હોજ—ન) કુંડ ટાંકી
ધોરીનસ—ન) મોટી નસ, રગ
હઇયુ—ન) કાળજુ અંતઃકરણ
દાતરડુ—ના) ઘાસ કાપવાનુ ઓજાર
મુઢ—(વિ) અણઘડ મુરખ. ઠોઠ
ચાકરી—ના) તપાસ હોશીયારી;
હાથ—ના) કર હસ્ત
કપાયછે—ક્રી) વઢાયછે છેદાય છે.
દાબસ—ના) દબાવવુ દબાવવુ,

અથાગ-(વિ) હોંશીયારી. ડાહી;
ચાઓએ-(ની) ઘવરે હેમો
ઘટતો-(ક) લાગતો; યોગ્ય પડતો સમય સુચક.
તરતબુધી-(ના) તુરત, ઘટતા ઉપાય સુજે એવી મતી.

પાઠ ૩૬ મો

અનાજ-(ન) ધાન્ય,
મુખ્ય-(વિ) મોટું, સઉથી પેહલું
સાઠા-(ન) ગડાં ઘાસમાંની સોટીઓ.

ટાચ-(ના) અણી; મથાળું,
કોરપ-(ન) દયા, મહેરબાની,
ચીનવું-(ક) ચવું,
ડાંગર-(ના) જેમાંથી ચોખા નીકળેછે તે
જથાબંધ-(વિ) થોકબંધ.
ચતુરાઈ-(ની) ડાહ્યાપણ બુદ્ધી,
નબળાં-(ની) નઠારાં ઉતત વગરનાં
નજબુ-(વિ) જબર; જોરાવર;
પાકતાં-(ક) થતાં નીપજતાં.

મહેર-(ના) માયા, હેત સ્નેહ
શેવા-(ના) ચાકરી ભક્તી

પાઠ ૩૭ મો

જગકરતા-(ના) દુનીયાં બનાવનાર પ્રભુ
મોહ—(વ') મોટા વાશાળી;
હય-(ના) ઘોડો, તુરંગ, અશ્વ;
વાહન-(ના) ગાડી; ઘોડા વિગેરે બેસવાનું
વેમાન-(ન) અંતર આકાશનું વાહન.

પાઠ ૩૭ મો જગત કરતા વિશે, (૭)

જગતના બનાવનાર ઇશ્વરે પ્રથ્વી ઉપર ઘણી ચીજો પેદા કીધી છે તેથી આખી દુનીયાના લોકો સુખ પામે છે. તેનો ગુણ ગાવા બેશીએ છીએ તો પાર આવતો નથી. (૧) પ્રથ્વી પાણીને મોટા મોટા પરવતો ને ઝાડીમાં આવેલી ને ઘણાંએ ઝાડો છે, બળદો, ઘોડાવે જોરાવર હાથી એના બેસવાનાં વાહન તે વેમાન જેવાં છે તેનો બનાવનાર ઇશ્વર તું છે (૨) ચંદ્ર સુરજ અને તારાનો ચળકાટ તે બધાંનો ઠાઠ માઠ તે ઠીક બનાવ્યો છે અને વખતે વખતના સુખનો સામાન હે ઇશ્વર તે માણુસને વાસ્તેજ કરીયોછે (૩)

પાઠ ૩૮ મો

ચશ્ટા—ના] રેસા, છોતરાં
ટટી—ના] ગુથેલી ઝાવળી
નાળીયર—ના શ્રીફળ
ચરકુ—વિ) રેસાવાળું
દોરડાં—ના) રાસો
ટોપરૂ—ના) કોપરૂ
ગોટો—ના) ટોપરાનો ગોળો.
જગ—ના) દુનીયાં, પ્રથવી
ઉપજાવી—ક્રિ નીપજાવી, બનાવી, પેદા કરી
પામે—ક્રિ) ભોગવે, મળે
સંસાર—ના] જગત.
પાર—ના) છેડો અંત સુમાર.
હાથી—ના] ગજ હસ્તી
રવી—ના; સુરજ આદીત.
કાઠ=ના) કાંઠો, ભભકો.
સમાના—ના) ખાતના
કીધો—ક્રિ) બનાવ્યો રચ્યો.
(ઝે—અ) વાસ્તે માટે અરથે કામે,
કોપરેલ—ના) ટોપરાનુ તેલ.
તાડી=ના) નળીએરીમાંથી ઝરેલો રસ.
કેફ—ના] નીસો.
ખુએછે=ક્રિ) ગુમાવેછે.
પુરનાળ—ના) પાણીના વાની નીક,

પાઠ ૩૯ મો

ફાસદ=ના) ખેપીઆ
બંબાવાળા.—અબો રાખનાર
બેભાન—ના) શુધ વગરના.
સુમારે—ના) આશરે અટકળે, અનુમાને
શેરી—ના) પોળ મોહોલો.
ઠોકયા—ના) ખખડાવ્યા
ધસીને=ક્રિ) ધાઇને. દોડીને
ભડકા—ના) ઝાળો મોટાં બળતાં
ફડફડ—ની) ઝટોઝટ થી ઉતાવળથી.
નીસરણી=ના) વાંસ કે વળીઓની સીડી
મેડે=ના) માળ મેહેડી.
પથારી=ના) બીછાનુ સજ્યા.
રૂકાઇ—ક્રિ) અકળાઇ અમુઝાઇ.
ઢંઢોળ—ક્રિ) હલાવ્યો
બાળક—ના છોકરાં, બચ્યાં.

પાઠ ૪૦ મો

જાગ્રત—ના) ચેતન ભાન.
સુર—ના) વેગ, ઝડપ.
તાજા—વી) ફાલના તરતના.
ટુટીપડયો—ક્રી) ભાગી પડયો.
ધડાકો=ના) અવાજ શબ્દ, ગરજના.
મદદ—ના) આશરો સાહતા.
લાહેમાં—ના) બળતામાં
બચાવવા—ક્રિ) ઉગારવા

ભાગ-ના) પોલ, વખત
ચીસાચીસ-ના) બુમે બુમ.
રડતા=કૃ) રોતાં
આણીશુદ્ધ-વિ) સહીસલામત,
ઊઘરાણુ=ના) ટીપ ફાળો.
દીધેલ-કૃ) નાશેલી અટકાવેલી
હડસેલો-ના) ઠેલો, ધક્કે
ભાગી-અ) તરફ ગમ
હીમત=જુસ્સો હામ
યુક્તી-ના) કળા. ઠાઠ.
મેદાન-ખાલી જગા;
ઉગરયા-ક્રિ બચ્યાં, રહયા.
બેર-અ) સોત સુધાં;
આણ્યાં-ક્રિ) લાવ્યા
પરગજુ-(વિ) પારકું કામ કરનાર
કુટંબ-ના) પોતાના ઘરનો વસ્તાર.
બેખબરી-વિ] સાચાં

પાઠ ૪૨ મો

તપાસ-ના] ખોળ સંભાળ

જવાહીર-ના) હીરા, માણેક વિગેરે.
દરબાર=ના) રાજસભા કચેરી.
ઝાડો-ના) તપાસ, તજવીજ.
સાક્ષી-ના) સાહેદી;
આંખો-ના) નેતર ચક્ષુ
ફકીર-ન) દરવેશ;
લાવ્યુ-(ક્રિ) ભરયું નાખ્યુ
આરીમાર-કૃ) ન્યાળાં ન્યાળી.
ચોરયુ-(ક્રિ) તસ્કરયું, હરણ કરયું

પાઠ ૪૩ મો

જાદુગર-(વિ) જાદુ કરનાર મંત્ર જંત્ર વાળો.
સાબાસ=ના) ધન્ય.
અનુમાન-ના) અટકળી આશરો.
અચંબો-ના) આશ્ચર્ય નવાઇ
ભમાણતી=કૃ) ભમતી આથડતી.
ધ્યાન=ન) ચીત, મન લક્ષ.

પાઠ ૪૪ મો,

ઘેટાં-ના) બકરાની એક જાત છે,
સાહેબ-ના) ધણી ઉપરી
મળતા-અ] બીજાના જેવા ભળતા
ફાટ-ના) ચીરો. ફાટેલુ.
ઘાસ-ના) કડબ ચાર
શીંગડાં-ન) શગ, શીંગ.
ઊન=ના) ઘેટાનાવાળ
વાળ=ના) નીમાળા, બાળ.
દાઢી-ના] હડપચીના વાળ.

પાઠ ૪૫ મો.

મેંઢાં=ના) ઘેટાની જાત.
ચપળ=વી) ચંચળ હોશીયાર.
અક્કલ=ના) સમજણ બુધી.
ડીમો-વી] ડાહાડો ઠો
ભરવાડ=ના) બકરાં ચારનાર
ખરીસ્તી-(વિ) એકજા

તનો પરમ જે યુરો	કાપડ=ના) લુગડાં ક	પીતી—ક્રુ] શોસતી પ.
પખંડમાં ચાલેછે તે	પડાં,	નકરતી
વેપાર=ના) રોજગા	પાઠ ૪૬ મો	આકાર=ના) ડોળ. છા
ર ધંધો.	ગુણવાળી-વિ) ફાયદા	બી.
ઉપજેછે-ક્રિ] પેદા થા	ભરેલી.	આંચળ-ના) સ્તન
ય છે.	સીંગાળી=વિ)શીંગડાં	ખરી-ના) પગનો દી
સાલ=ના) ઉંચી જા	વાળી.	બડો.
તનું ઉનનું લુગડું	ખડ-ના) ચાર ઘાસ;	રૂપાળો-વિ) સારો, બે
ઝુંરૂ=ના) ગરમાળો	પગાળી=વિ) પગવા	સ સરસ,
સારૂ-ના) સ્વછ,ચોખ્ખું	ળી.	ભાળો-ક્રિ) દીઠો જો ચ

પાઠ ૪૬ મો. ગાય વિષે.

ફાયદા કરે એવી શીંગડાવાળી ગાય, પાણી પીતી જાય છે ને ઘાસ ખાય છેએનું રૂપ કેવું મજેનું છે તેને ચાર પગને ચાર આંચળ છે. ૧ તેના પગની નીચે તળીએ ખરીમાં મેહો ચીરો છે ને એનો આકાર સારો છે તે તમે જુઓ તેના પુછડાને છેડે વાળનો ગુછો છે. ને રોજ ગોવાળીઆ તેને સંભાળ લે છે. ૨ જ્યારે ભુકેલી હોય ત્યારે હોઠ હુલાવ્યા કરે છે. કોઇ કાળી કોઇ ધોળી કોઇ રાતી હોય છે દોહેતા વખત તેનું દુધ સારૂ દેખાયછે ને પછી તેનાં દહીં માખણને ઘી બધું થાય ૩ પેંડા, બરફી, દુધપાક, ને ખીર ખાતાં થાક લાગતો નથી તે બધું દુધનું થાય છે. તેમ એનાં બસુંદ ખાંડ બને છે, તે ખાવેથી પેટમાં ઘણી ઠંડક થાય છે.

પાઠ ૪૭ મો	ગી ગરીબ	રાનીઅંગરખી
ગટ -વિ) મરચક,	હેરાન-અ) દુખી	જોડીઓ-ના) પગરખં
ફળગાય-ન) એક	ગરદન-ના) પીઠ	ખોઓ.
જાતનું પ્રાણી.	ભોંકાય-ક્રુ]પેસી જાય	બવતે છે-ક્રિ પ્રવેશ
આચાર ના] નીરૂપયો	બચ્ચાં-ના)નાના છો	શેમળ-વિ) કુમળી

પાઠ ૪૮ મો

વેગ-ના) સુર, ઝડપ ચાલ,
પુંછડે=ના) પુચ્છે.
નીત્ય-ના) રોજ હમેશ.
દોતાં=ક્રૂ) દુધ કાઢતાં
પેટ-ન) હોજરી
ઠડ=ન) ટાઢ
વાયુ-ન) પવન, હેવા વા.
મોજાં-ના) પાણીની લેહેરો.
ઝબકારો-ના) ચમકારો
કડાકો-ના) ધામ પસીનો,
ગગન-ના) આકાશ, આભ;
ઢંકાઇ=ન) સંતાઇ છવાઇ,
પાંદડાં=ના) પત્ર, પલવ પાનાં
વાદળી-વી) દળ વાદળાં
વાજળ=ના) હવામાંના ઝબકારો.
કડક-ના) ધડાકા, અવાજ કડકા
અધ્ધધ્ધ-અ) ઓહો, હોહો
ફરફર-ના] ઝીણાં ફોરાં,
પલળીશું-ક્રિ) ભીજવઇશુ.
વેગ-ના) સુર, ઝપાટો
સોસરી-અ) આરપાર
ઝબકારો-ન) પ્રકાશ
ચોખ્ખો-વિ: સ્વચ્છ. સ ર્

પાઠ ૪૯ મો

સાચ=ના) સત્ય સાચુ
શીખામણ-ના) બોધ, શિક્ષા,
વચન-ના] બોલ,
આંચ=ના) જોર હુકત ઇજા.
સ્વાદ=ના) મીઠાશ રમુજ, મીઠું મરચું ભભરાવીને જુદીવનો મેળવીને કે ઃ રુતે
ચકર-ચોગ્રા. હુંશી:
બંધાવુ-ક્રૂ) કબુલથવુ
વચન-ના) કોલ, કરાર
વાંક-ના) ગુનો, તકસીર
પસ્તાવો-ના) પાછળથી ખેદ કરવો.
ભરોસો-ના ઇતબારકું વિશ્વાસ

પાઠ ૫૦ મો.

ટેવ-ના) માવરો, અભ્યાસ.
ઇલાજ-ના) ઉપાય
સળગી-ક્રૂ) ચોળી
આળોટવુ=ક્રૂ) લેટ
લપેટી-ક્રૂ) વળગાડ ઓઢી લેવું
હોલવી-ક્રૂ) બુઝાવી
પોસો-ના) ખોબો
પેણી=ના) કઢાઇ તાવડી.
માળ=ના) મેડો, મેઢી
સાવચેતી-ના) હોંશીયારી
નુકશાન-ના) અવગુણ, બગાડ;

પાઠ ૫૧ મો

નળ-ના) નળી, નેવું
આંફળીફાંફળી-ક્રૂ) ગભરાઇ
સસલુ=ના) એકજાતનુ જાનવર.

લક્ષણ-ના] ગુણ. સ્વ
ભાવ.
પંજા=ના] પગનોન
હો, નખ.
જુગતીથી-ના) યુક્તી
થી, કળાથી,
અણગમતુ-ડુ) ગમે
નહી તે.
ઇચ્છાં-ના) મરજીખુ
શી
ઇશારત=ના) સાન.
રીસ-ના) કરોધ,ગુસે
નગારૂ=ના) વાજીંત્ર
આણકારેનહી-ક્રી) સ
ભળે નહી.
અફાળે-કુ) પછાડે
ટોકે.
ફાળ-ના)ફલંગ,ચેકડે
ગભરાય ન) અકળાય
અચંબો-ના) આશ્ચર્ય
મેર-વી) તરફ, બાજુ
પાઠ પર મો.
ભરાઈ=કુ) સતાઈ,છુ
પાઈ.
ચળક-ના) ચડમાં.પા
સે.
હિંમત-ન) હામ, જા

તી. જોર.
મૈનપણાં=ના) સહી
પણા ગોઠીપણાં
લાડે-કુ) ગેલકરે, ગ
મત કરે,
પરગામ-ના) બીજે
ગામ, પારકેગામ.
સાદ-ના) અવાજ,શ
બ્દ, ઘાંટો.
વહાલ-ના) હેત,પ્રીત
શીખામણ-ના) સારી
વાત, ફાયદાનીવાત
સંભારે-કુ) યાદકરે.
પાઠ ૫૩ મો
શીંગાળીઆં-ના) શા
હુડીનાં પીંછા,
શાહુડી-ના) શીંગાળી
આં વાળુ જાનવર.
સાદાં-વિ) રંગ તથા
ચીતર વગરનાં.
ભાર-વિ) તોલ, વજ
ન, બોલ.
ઘોરવું=કુ) ઊંઘવુ,ની
દ્રાવશ થવું.
કરડ-ન) કાણું, બાકુ
ઝરવાં-ન) ઝીણાવાળ
શફાફ-વિ) ચોખુ ઉજ

ણું.
બુઠ્ઠુ=વિ] અણી વ
ગરનું.
હથીઆર=ના) ઓજા
ર.
તીર=ન) ભાલો, બા
ણ, સચાપ.
અધગજ-વિ) અડધો
ગજ.
ગુંડ=ના) ડુક્કર.
નાક-ના) નાશીકા.
સહેલથી—ના) સહે
જથી
પાઠ ૫૪ મો
પ્રદક્ષીણા-ના) આસ
પાસ ફરવું.
નજર-ના) દ્રષ્ટી. ની
ઘા, નેહા.
ચપટી=વી) એક પા
સ બેઠેલી
અધર-અ) ટેકાવગર.
વહાણ-ન) નાવ.ઝાંઝ
સ્થિર-વિ) હાલે ચા
લે નહી તે.
ફેરા-ના) ચકર.
કજાક-ના) અઢી ઘ
ડી.

પાસું—ના) બાજુ.
રાત—ન) નીશા, રજની

પાઠ ૫૫ મો.

સિંદુર—ન) દરીઓ, સાગર,

ઉતર.
દક્ષીણ
પુરવ
પશ્ચીમ.
} ચાર દીશાના નામ.

નકશો=ના) દેશ, ખંડ વીગેરેના નમુના.
ખંડ—ના) જમીનના મોટા ભાગ જેમાંઘણા દેશ આવેલા તે.
દીશા—ના) બાજુ.
સમજવુ—ક) જાણવુ
વાંસે—ના) બઇડોપીઠ
નમુના—ના) મુકાબલે
ભુગોળ—ન) પ્રથ્વીને ગોળો;

પાઠ ૫૬ મો.

કાઢેલા—ન) ચીતરેલા બનાવેલા.
મથાળુ—ના) ઊપલુ પાસુ.
કડકા=ના) વીભાગ, ટુકડાભાગ
નીચે=વી) હેઠે તળે
બેટ—ના) પાણીની વચે જમીન હોય તે
વળગેલા—કુ) સંધાએલા.
અળગો—અ) જુદો. દુર. વેગળો.
મધ્ય—ન) વચલા.
મુલક—ના) દેશ.

પાઠ ૫૭ મો.

સ્તુતી=ન) આરાધના, મારથના,
નીરધન—વી) ધનવગરનાં,
બક્ષીસ=ના) ભેટ, ઇનામ નજરાણું,
યોગ—વી) લાયક, ઘટારત.
જગજીવન=ના) જગતનો જીવાડનાર,
સમરથ—ના) જોરાવર, બળવાન.
નીતી—ના) ધર્મ, ઠેવેકથી ચાલવુ તેમ
અધીક—વી) ઘણું, મા
દુખીઓ—વાં) હેરાન દુખી,
મુજને—ના) મને, પોતાને.
સરજનહાર=વી) પેદા કરનાર.
ઉપકાર—ના) પાડ, ગુણ, આભાર.
ભમે=ક્રી) ભટકે, રઝળે. અથડાય.
કીરતી—ના) વખાણ,
ફોકટ—વી) નકામુ, વ્યર્થ અમસ્તુ.
ઠામ—ના) ઠેકાણું જગા,
જસ=ના) શાબાશ ધન્ય;
ભક્તી=ના) પરમ, પ્રમાણીકપણું;

પાઠ ૫૭ મો ઇશ્વરની સ્તુતી.

જ્યારે હું શહેર કે બજારની બહાર ફરવા નીસરૂ છુ તી
યારે ઘણા ગરીબ લોકો મારી નજરે પડે છે અને આખીમ

થ્વી પરના બધા લોકો દુખી માલમ પડે છે ૧ પ્રથ્વીના સર જનાર સરવે શક્તીમાંન ઇશ્વર મને જે જે બક્ષીશ નીવાજશ કરે તે બધાનો પાડ હુ શી રીતે વાળી શકીશ ઘણા લાચાર અનાથ લોકો ભુખથી ઘેર ઘેર ભટકતા ફરે છે પણ જોઇચે તે કરતાં વધારે હે જગતના જીવ ઠનાર ધણીતેં મને અન આપીયું છે પ્રથ્વી સમુદ્રને આકાશ એમાં પ્રભુ તારીજ લીલા લેહેર રહી છે હું જ્યાં જોઉંછું ત્યા મોટુ ભારે કામ છે ને કોઇ પણ જગા તારા વગર ખાલી માલમ પડતી નથી હે ઇશ્વર તારા જશ મોટા છે તને માન ઘટે છે હું તારૂં સદાસમરણ કરૂ એવી મને શકતી આપ ને નીત સારી રીતે ચાલેએવુ કર ને મારાં સઘળાં દુખ તું કાડી નાંખ.

પાઠ ૫૮ મો.

મામલતદાર-(ના) પરગણાનો વહીવટદાર તથા વસુલ લેનાર

પેરો-(ના) ચોકશી, ચોકી,

કચેરી-(ન) કોરટ, દરબાર.

વેહે-(ના) છોદર, કાણુ બાકુ.

વાટે-(ના) રસ્તે.

અજાણ્યું-(વી) પરાયુ, પર.

નોંક્રી-(ન) લખીગણી ખપ-(ન) કામ,

કાનુની-(વિ) ક્રિપમાગી

સુમાર=(ના) આસરે. અડસટો.

પાઠ ૫૯ મો.

સાહેબ-(ના) ટોપીવાળો

સીપાઇ-(ના) પટાવાળો, નોકર.

ખુન-(ન) જીવથી મારી નાંખવુ તે,

ગીતાં-(ના) ધરમનુ પુસ્તક,

તકરાર-(ના) જંદ, કજીઓ, વાંધો,

અપમાન=(ના) માન નહી તે, બેઆબરૂ,

શીમ-(ના) ખેતરની હદ, શીમા,

સાલ-(ના) શક, વરસ

નીકાલ-(ના) તોડ, ફેસલો, વાંધો.

કારકુન-(ના) મેહેતો,

છેવટે-(ના) આખરે, વાયદે.

બમન=(ના) બરામણ, દ્વિજ.

અછી=(વી) સારૂ, બેશ ઠીક.

ભરવાડ-(ન) ઘેટાં અથવા ઢોર ચારનાર

ઠપકો-(ના) અપરાધ

પાઠ ૬૦ મો;

એકાકાર=(વિ) સરખું બરાબર.
શોક-ન) દીલગીર.
કલગીદાર=(વિ) માંજરવાળુ
લકી-રી પાંખોનીકળા કરી નાચનારૂં.
ગીરેબાજ=ના)કુલાટ ખાનારૂં.
ચાહુ-ના)જડાગળાનુ
શીરાજી-ના) કલગીદાર ટોપીવાળુ.
થરથરી=ના) થરથર ધ્રુજા કર તે.
તરેહ=ના) યુક્તી. રીત ઘાટ પ્રકાર.
આસમાની-ના) ભુ। વાદળીઆ।
ગરદન=વી ડોક,
ખીલેલી-રી) પોહોળી થયેલી.
કાસદી=વી) ખેપકરનાર;
ઠામે-ન) ઠેકાણુ ઘરે;

પાઠ ૬૧ મો

અંગ-ના) શરીર,દેહ.
ઓપરી=ના) માથા ઉપરનું ઘડ.
મગજ=ના] માંથાની અંદરનોભાગ.
પોભા-મુછ પાસેના વાળના ગુછા.
ટટાર=(વિ) સ્થિર ઉભુ.
તાળવું=ના) જીભ ઉપરનો ભાગ.
મોચી-ના) ગરદન ગળુ.
ડાબડે-ના) ડચો;
આંચ=ન) હરકત,
હડપચી=ના) દહાડીઆગળની જગા.
ખાળી-ક્રુ) રોકી,અટકાવી;
વાસ=ના) સોડમ.

પાઠ ૬૨ મો.

ફેફસું=ના) ગળામાથી સ્વાસ લેવાય છે તે નળી.
રાક્ષી=ના) મો આગળ બેવડાં દાંતછે તે અથવા દાઢો
દાંત-ના) દંત;
ડાચામાં-ના) જડબામાં, મોઢામાં.
લાળ-ના) થુંકનારેલા ઓગરાળા;
સ્વાદ-ના) મીઠાશ, મધુરતા.
બજાવેછે-ક્રિ) તારેછે કરે છે.
દમ-ના) સ્વાસ,
વાચા=ના) બોલ, બોલવુ;
રૂપ=ન) ડોળ, આકૃતી, છબી;
ઇંદ્રીયો-ના) સરીરનાભાગ, કાન,જીભ, આંખો, ચામડી.

પાઠ ૬૩ મો

બીડ-ના) ઘાસઉગેવાનુ ખેતર.
નધણીઆતુ-વી) માલીક વગરનુ.
ચાસ=ના) ચાર,
ગંજી-ના) ઘાસનો ઢગલો, ગંજ,
વગડો=ના) જંગલ

ભસવા-ક્રિ) ગુરકવા
કાલાવાલા=ના] પ્રાર્થના, વીનતી
નીરાશ-વી] આશારહીત, નાઉમેદ;
નીચ-વિ) દુષ્ટ, નઠારૂં
અદેખો=વિ] જેરીલો દ્વેષી,
ધાણી-ના) માલીક, ઉપરી, શેઠ,
સાચવવા-ક્રિ] જાળવવા
વાજબી-વિ) ખરૂં, લાયક; યોગ્ય, અદલ;
હક-ન) દાવો;

બળવું-ક્રિ) દાઝવું, બ દખાઈ કરવી,

પાઠ ૬૪ મો

ઉપકાર-ના] પાડ, આભર.
કુર-વિ) નીરદય,
સોગન-ના) પ્રતીજ્ઞ સમ, કસમ;
ઉપદેશ-ના] બોધ;
સુકૃત-વિ) સારૂં કામ
પ્રતાપ-કૃપા, મેહેરબાની
વસ્ત્ર-ના) લુગડાં, કપડાં
જન=ના) માણસ

ખુલે-વિ) ઉઘડે
અંગ-ના] શરીર,
નવરંગ-ન) સારા ગીત તરેહ તરેહના
કંગાળ-વિ) ગરીબ, લાચાર.
બીછાનું-ના) પાથરણું
વય=ના] ઉમર આયુશ;
વચન-ના) બોલ શબ્દ
વદે=ક્રિ) બોલે, ઉચારે
જ્ઞાન-ન) અક્કલ, બુદ્ધી
ડર=ના) બીક, ભય,

પાઠ ૬૪ મો ઇશ્વરનો ઉપકાર

ઘણા માણસો રસ્તામાં પડેલા (રઝળતા) તેમને હું ઉઘાડે શરીરે જોઉછું, પણ મને તો શઘળા શરીર પર નવ નવા રંગના તરેહ તરેહવાળાં લુગડાં ૧ કેટલાએક ગરીબ લાચારને રહેવાને ઘરબાર મળતાં નથી; પણ મને તે રેહવાને ઘર અને રાત્રે સુવાને પથારી છે; ૨ બીજા કેટલાએક નાની ઉમર થકી મોમાંથી નઠારા સબ્દ બોલતાં શીખે છે; અને મોઢે જુઠા સમ ખાય છે, એવા તેઓ પાપી જણાય છે. ૩ બોધ કરયા થકી જ્ઞાન ઉપજ્યું; ને મારા ઉપર પરમેશ્વરનો મેહેરબાની છે. તો તેથી બીહીને હું સારાં કામ કરૂ તેથી તે ઇશ્વર પોતે મારા ઉપર પ્રસન થાય, ૪

પાઠ ૬૫ મો

સોનું=(ના) હીમ સોવરણ કંચન,
રૂપું=(ન) ચાંદી, રૂપ
સીક્કા-(ના) છાપ નણાંની છાપ
નરદમ-(વિ) નર્યું બીલકુલ.
વળાં-(ના) પડ, પથારો;
ભાષા-(ના) બોલી વાણી.
અડી-(ના) નાણાંને છાપપાડવાનું લોહનું હથીયાર.
જડેછે-(ક્રિ) મળેછે દેખાય છે.
નરમ-(વિ) વળે એવું
ભેળી-(કૃ) મેળવી, ભેગુ કરી,
ઉમેગી=(ના) કામ ખપ
ગઠા-(ના) મોટાં ઢેપાં દડબાં
નસો=(ના) શરીરમાં હેનું બંધન
ખડક-(ના) સમુદ્રથી ઢંકાએલા ડુંગર.
ખાણ-(ન) ખાડો, ગુફાઓ.
અરધું-(વિ) બીજો ભાગ,
તોલ-(ના) વજન, માપ
ઘસાઈ-(કૃ) અપકાઈ,
આશરે-(અ) અનુમાને અટકળે
ફીરસે-(ન) ભાગે
મેળવેછે-(ક્રિ) ભેગુ કરે છે એકઠું કરે છે.

પાઠ ૬૬ મો

ઘરેણાં-(ના) આભુષણ શણગાર
ઝાંડાઈ=(વિ) બેઅક્કલી
ચુસ્તી-(ના) મજબુતાઈ
થરૂજે-(ક્રિ) થરથરે ફફડે
જરૂરીયાત-(વિ) ખપ કામ, જરૂરના
મેલાં-(વિ) મલીન મેલવાળાં
ઊંધા=(વિ) અવળો
કરજ-(ન) દેવું, રણ.
ફસાઈ-(કૃ) ખેંચાઈ, તણાઈ.
નબળા=(વિ) નીરબળ
ગેરફાયદા-(વિ) નુકશાન ફાયદો નહીં

પાઠ ૬૭ મો

ગંધક-(ના) એક જાતનો પીળા રંગનો પદારથ.
હથીયાર-(ના) ઓજાર
ભરતર=(ના) રસ ગાળી લોઢું બનાવેલું તે
ઘડતર-(ના) ઘડીને બનાવેલું લોઢું
પોલાદ=(ના) ખરૂં લોઢું
જમીન=(ના) પૃથ્વી ધરતી ધરણી
તપાવી-(કૃ) ગરમ કરી ઉનું કરી.
ટાગ-(ના) સમય વખત વેળા
ભેગ-(ના) મેળવણી, ભેગ
સોંઘુ=(વિ) સસ્તું;
લીસો-(વિ) સુંવાળો સાફ
તરેહ=(ના) પ્રકાર; રીત
ઉપયોગી-(વિ) કામની, ખપની

ઓગળી—ક્રુ) પીગળી
ગળી,
કચરો=ના)મેલ, મળ
ઠરે=ક્રુ) જામી જાય,
બંધઇ જાય
સકત—જરૂર મજબુત
કઢાયાં—ન)મોટ તાવડ
પાઠ ૬૮ મો
કાટલાં—ન) જોખ
નાં માપ,
માપુ=ન) પરમાણુ
અધોળ=ના) ૨॥ રૂ
પીયા ભાર
નવટાંક=ન) ૯ રૂ
પાયાભારનુ વજન
ખાંડી=ના] ૨૦ મ
ણનું વજન
એડીયુ= ૩૨ માણનુ
માપુ,
કળસી=૧૬ મણનુ
માપુ.
ગજ=ના] ૨૪ તસુ
હારો=ના) ૭ માણ
નુ માપુ,
ભાર=ના) ૨૪ માણ
માપુ.
[illegible]—ના) વાળનો ત્રી

જો ભાગ.
[illegible]લ=ના) ત્રણ રતી
ભાર વજન
ગદીયાણો=ના) ૧૬
વાલ અરથા તેલો
તોલો—ના) ૩૨ વાલ
નુ માપ.
ગુજ=ના) ચણોઠી,
પાઠ ૬૯ મો
માણીકો—ના] માણ
માય એવું વાસણ
તસુ=ના) બે આંગળ
વીઘાં=ના) ૨૦ વસ
નુ માપ તે;
વીસવાશી—ના) વસ
નો વીસમો ભાગ
વાંસ—ના) ૬ ફુટ
પવાલી—ના) રેલો અ
સે એવાં.
શેર પો—ના)શેર માય
એવું વાસણ.
ફુટ=ના) ૧૨ ઇંચ
સુતારી અધગજ
એકર=ના] ૪૮૪૦
ચોરસવાર ચાર રૂડ
અંતર—ના) વેગળાઇ
આસર=(વિ)જુનાઆ

ગળનાં
મઇલ—ના) પુણોગાઉ
વેપારી—(વ)વેપારધ
રોજગારી.
છેટે—ક્રુ] ઠગે, ધુતે,
આબરૂ—ના) લાજ.
ઇજત
દંડાય—ક્રુ) શિક્ષા થા
ય છે,
પાઠ ૭૦ મો
વીવેક—ના) સારી ચ
લ સારી નીતી;
મરજાદ—ના) અદબ
નોછડાઇ—ના)હલકાઇ
ટેવ—ના) અભ્યાસ.
કુળ=ના) ઓલાદ
માઠુ—વિ]ખોટુ નઠારૂ
વખાણ—ના)જસ;શા
બાશી કીરતી,
સભ્યપઇ—ના)ડાપણાઇ
વરતવું=ક્રુ] ચાલવું
નમસ્કાર=ના)વાંક
વળીને નમવુ
જેગોપાળ—ના) મનુ
ની જે.
જુહાર=ના જેગો
પાળ.

અરસપરસ=એક બીજાને માંહોમાંહે
સલામ-ના) એક જાતનું નમન કરવુ
ધારો=ના) રીત,ચાલ રૂલ,

પાઠ ૭૧ મો

ચેષ્ટા-ના) મશ્કરી; હાંશી.
વીવેકી-(વિ) વીવેક કરનાર
અવીવેકી-(વિ) જેમાં વિવેક નહી તે
ઘાત-ના) કથા,કહાણી
સરત-ના) ધ્યાન,ચીત
ફેર=ના) તફાવત
લાકડી-ના) સોટો, જે રટીકા ડકો
ખાડો-ના) ઘાઘ ખાઇ ખો.
ધમકાવ્યા=(ક્રિ) બીવરાવ્યા.
વારયા-(ક્રિ) અટકાવ્યા
દોરી-(ક્રિ) ખેચીલઇ તેડી

પાઠ ૭૨ મો

નીવડયા=(ક્રિ) નીપજ્યો, નીકળ્યો.
શીખવ્યું-(ક્રિ) મનાવ્યુ
ગનીમ-(ના) રાંકડ ગાલ
આવકાર-ના) આદર માન
પાન-ના) તંબોળ,
વાળવા=(ક્રિ) મુકવા,વાયદા કરવા.
વખાણ=ના) કીરતી જસ
ચાલ-ના) ટેવ, પ્રકૃતી
સોબતી-ના) સંગાથી સાથી સંગી
ધ્યાનમાં=ના) ચીતમાં મનમાં.

પાઠ ૭૩ મો

ફકળાણુ-ના) બકરાણ કલપાંત.
માંડમાંડ-(વિ) બમરતુ હાલુ
ઓળખીતો=(વિ) જાણીતો પીછાનવાળો.
મળવા=ભેટવા, ભેગા થવા.
હાક=ના) બુમ, સોર હોકારો. પોકાર
રજા-ના) આજ્ઞા હુકમ, પરવાનગી
નવઇ=ના) આશ્ચર્યા અજાયબી.
કેહેવત-ના) કથન ચલતી વાતો.
નાવકાઇ-(વિ) વીવેકાઇ સલુકાઇ.

પાઠ ૭૪ મો

ભુખ-ના) ક્ષુધા.
ભાઇબંધ-ના) મીત્ર દોસ્ત.
છોડી=ના) છોકરી, કન્યા.
પાથરણું-ના) બીછાનુ.
આગળ=અ) પાસે થડમાં,
બાપ=ના) પીતા,તાત,
દુકાન=ના) પેહેડી, હાટ,
તઇયાર=અ] હોજર, રરનુ.
કંસાર=ના) લાબશી
મોટાજેટા-ના) જાડો જાડો.
મરડી=ક્રિ) દળી.

શીખામણ=ના) શિક્ષા બોધ.
માંદા-વિ) અજારી, સીક;

પાઠ ૭૫ મો

મીત્રાચારી-ના) ભાઈબંધઈ
કુશળતા—સુખીપણું
કર=ના હાથ, હસ્ત;
આગમન-ના) આવવું જવું
મગન=ના) ખુશી, આનંદ.
શહીત-અ) સુધાં, સોતાં.
પંડીત=વિ) ડાહ્યા, વિદ્વાન
વદે-ક્રિ) બોલે ઓચરે
મધુરી=વિ) સારી, રસ ભરેલી.
વાણી-ના) બોલ શબ્દ ઉચાર;
પ્રથમ-અ] પેહેલાં.
પ્રણામ-ના) નમન પગે લાગવું
ગંગાજળ-ના) ગંગા નદીજેવું નીરમળ પાણી
સોપારી-ના) એકજાતનું મુખવાસ ફળ
કારણ=ના) મતલબ
જ્ઞાન-ના) બુદ્ધી, અકલ
શાંત-વિ) ધીરા, સુખી
સ્નેહ-ના) પ્રીત પ્યાર
મુરખ=વિ] બેવકુફ આણસમજુ
ગમત=ના) મોજ મજા.
પરસ્પર-ના) એકબીજાને
સાન—ના) પાધરું કેમ,
મશ્કરી-ના) ચેષ્ટા,
ખેલી-કુ) રમી,
કપટ-ના) પરપંચ દગો છળ;
સ્વારથ-વિ) પોતાનું કામતકાવેતે ગરજ.
સગઈ-ના) સબંધ,
કદી=અ) કદાચ
જોખમકારી-અ) નુકશાનકારક

પાઠ ૭૫ મો પંડીતની મીત્રાચારી વિશે.

વિદ્વાને વિદ્વાન બને મીત્રો મળે ત્યારે મોહોડેથી એક બીજા સારા શબ્દો બોલે; અને પેહેલાં એક બીજાને નમસ્કાર કરીને પાણી પાય પછી, પાનસોપારીની બીડી આપી શરીરની સુખાકારી પુછે, પછી હાથ જોડીને કહે કે આપનું કોણ અહીં કેમ પધારવું થયું? પછી વાતચીત કરીને ઠંડા પાણી ફેર ખબેર જુદા પડે વિદ્વાને વિદ્વાનની અરસપરસની પ્રીતીથી તેમની દોસ્તીમાં તેમનું મન ખુશી રહે. ૧

મુરખે મુરખ બંને દોસ્તદારો મળ્યા તો તેઓ એક

બીજાને ગાળ ચોપડી ગમત બનાવશે; અને અરસપરસ હાંસિ મારી વાતમાં મજાક મશ્કરી કરતા હશે; તેઓની દોસ્તીનુ મુળ એક પોતે નીશા કરવી અને કરાવવી, ને રમત રમીને લડાઇ ટંટો કરીને ઘેર જવુ; તેઓ મોઢે મીઠા મીઠા શબ્દો બોલીને મનમાં કપટ રાખે એવા તેઓ મતલબના સગા છે એવા મુરખાની દોસ્તી કરવી તે કોઈ દાહાડો જાનને નુકશાની પોહોચાડે છે.

પાઠ ૭૬ મો.

કરોડ = ના) બરડાની વચમાંનું હાડકુ
લક્ષણ—ના) સંભાળ. સાચવણ.
ફુગ્ગા—ન) શ્વાસલેવાની કોથળી
ઝલર = ના) જુદીતી ચામડી.
શકતી—ના) જોર બળ, કુદરત.
ટેરવા—ન) આંગળાના નખ), સેનોભાગ
વામ = ના છ ફુટ,
ખોળી—કુ) શોધી,
ચીંતા—ના) ફીકર, શોચના કાળજી;
બાકુ—ના) રેતીવાળો ભાગ,
સેંકડો—(વ) સો, સઇકે

પાઠ ૭૭ મો

મોતીયા—ન) પાણીના બવાળનાં ટીપાં
મેંડકી—ન) માગડવરથી,
વરાળ—ના) બાફ, ધામ,
મળશકુ—ન) પ્રભાત.
તમાસો—ના) ખેલ, રમુજ મજા,
તાસક—ન) છાબડી
ચતા—િ) છતોસા માં
દાઝી = ક્રિ) બળી
બાજ્યાછે—ક્રિ) બળવ્યા છે.

પાઠ ૭૮ મો.

સમ—ન) સમજ, ખુશી
સરત—ના) યાદ, સમજ
ચુશી—કુ) શોશી
રજ = ના] કણી, રજકણ;
ભડકો—ના) બળતુ;
મેશ = ના] કાજળ;
તીઠીયાં = ના) ભારવટીયાં નાની પાટડી ચે
ગગન—ના) આકાશ;
ફોરાં—ના) ટીપાં, છાંટા

પાઠ ૭૯ મો

દખાડુ = ક્રિ) બતાવુ
ફાંફાં—ના) નકામી મેહેનત;
વરસાદ—ના) મેઘ, મેહ રજન.
અચરજ—ન) આશ્ચર્ય
વાદળુ—ના) પાનો જથો

ઠરયું—પ્રમાણીતથયું નક્કી થયું
ધરતી—ન) જમીન પ્રથવી.

પાઠ ૮૦ મો

તાલ—ના, મજા, રમુજ
શીરાઇ—ન) ચાંપડ. મેનુચ ખુજેવું. ૧ સાગ
ઠેળ ન) ઠાંશીમશ્કરી
નોતરૂ—ના આમંત્રણ
છછરી—ન) પોહોળી
પીરશેલી—કુ) ભાણામાં મુકેલું,
ફોળ્યું—(ક) ચાલ્યું પસંદ કરયું.
ચપચપ—અ) ઝટઝટ ટશટ
પરાણો—ના) પરગામ રો આવેલ મેમાન
મજા—ના] તપશીર હેજત.
મન—ન) રીસખાતી હેતી,
૧ઃ = ન) તેગ, સામર્થ
ખાંઅડ ન) મગાટકાર
ઠગરઠગર—ના] અહે નજરે.
૧ગેનહી-ક્રિ) પાયનહી
નલકવી-કુ) હશીને ખુશી થઇને.
દાઝ—ના) ગુસ્સો, રીસ

પાઠ ૮૧ મો

જુગારી—વિ) જુગાર રમનાર,
છકેલ—વિ) છાકેલ બેકેલ,
બતા—ન) ડેસ, ઠોકર;
ભમેલ—વિ) રખડેલ;
ગુ1—ના) બાગ, ફીચારા
લેકપુત્ર-વિ) નઠારોદીકરો
ગોઠીયા—ન) ભાઇ
મંળખો-ના) અંતરજીંદગી,
જુગટું—ના) જુગાર જુવું
છેલ = ૧રણ ગીયાં
ઠગા—કુ) છેતરાય.
ગમાર—વિ) સમજ વગરનો.
પીટાય = કુ) ઝીકાય,
પોઠીયા—ના) સાઠીયા આખલા
દુરગુણ—ન) નઠારા ગુણ.
હાણ—ન) નુકસાન
સહી-અ) નકીખચીત
ફળ—ન) નફો, ફાયદો;
વળગી = કુ) ઝાલી
એળે-અ) નકામો, મીથ્યા વ્યરથ ફોકટ

પાઠ ૮૧ મો જુગારી છોકરા વિષે ૧૨

છકેલ સેહેલાણી છોકરા ઘણી ઠોકરો ખાઇને છેતરાય; તે જુગાર રમનાર લોકોની સગત કરે છે ને ઘણી ઠોકરો ખાય છે જાણે જાનની પેઠે બધે ભટકયા કરેછે ને બાપ કહેકે આ નઠારો છોકરોછે ચાર મુરખા ગામડીયા સોસ્તદારો તે સાંઢીયાની મારફક કાઇનાર ટપરાય છે (કુંડી પાક ખાય

૧ જુગાર એ મોટો ખરાબ ગુણ છે, એથી ઘણા લોકોને નુ કશાન થાયછે માણસને એ બાજે તો છોડે નહીં તેમ એથી (જુગાર) તે પાછો હઠે નહીં જુગાર એ મોટો ખરાબ ગુણ છે તે તમે નક્કી જાણો એમાં કાંઇજ ફાયદો નથી જે માણસ એને બાજી રહ્યો તેનું જીવતર ફોગટ ગયું એવું સમજવું (પઇસાથી પાયમાલ થઇ જાય છે ને આબરૂ જતી રેહેછે, ૨,

પાઠ ૮૨ મો

વણજારા-ન) પોઠી ઉપર અનાજ નાંખી વેપાર કરનાર

પોઠી-ન) બોલાદકુ

વેહેમ-ના) શંકા સંદેહ, શક.

આડો-(વિ) ઉલટો અવળો,

સગપણ-ના) સગાઈ

કુટંબી-(વિ) ગોતરી

બાપદાદા-ના) ઘરડા વડીલો.

જંગલ-ના) રાન વગડો રણ.

વસતા-(ક્રિ) રેહેતાં

ઠીંગણાં-(વિ) નીચા

ખોલ-ના, ગુફા, બખોલ,

રૂવાં-ન) બાળ, રોમ ઘાળ,

અમલ-ના) આગળી પેહેલાં.

મળતાં-એક બીજાના જેવા

પાઠ ૮૩ મો

દોસ્ત-ના) મીત્ર ભાઇબંધ,

ભોળો-(વિ) કપટરહીત

ગોઠવું-(ક્રિ) ગમવું, ચેન પડવું;

પરાયું-(વી) પારકું

સંતાઇ-(ક્રિ) છુપાઇ, ગુપ્ત રહી.

પધારજો-(ક્રિ) આવજો

ફકડી-(ના) મરઘડી મરઘી,

ધુમ-ના) પોકાર, સાદ

પસ્તાવો-ના) નીમાસવા. દીલગીરથવા.

વાહાલાં-પ્યારાં પ્રીય

નવરાસ-ના) ફુરસદ

પાઠ ૮૪ મો

કરતુક-ન) કામઢકો

મુદ્દો-ના) દાખલો શાબીતી.

દાવો-ના) હક, અધીકાર અસાણો

સબંધ-ના) લગાઇ વળગણ,

આવકાર-ના) માનઆદર, ભાવ.

બરાડવા-ક્રિ) બારડવા, પોકારવા

ફડફડ્યું-(ક્રિ) મુકાવ્યું

ખડો-ના) કુકડીને રેહેવાનું ઠેકાણું

લાજ-ના) અબ્રુ આબરૂ

પાઠ ૮૫ મો

ફેદાશ-ના) બેચેન દીલગીર.

સ્લેટ-ના) પથરપાટી

સંતાપ-ન) પીડા, દુ;

ઘટારત-વિ) લાયક
રંગીથામણો-વિ) શો
ભીતો સારો
ચીણી=ક્રુ ચુટી,તોડી,
પાઠ ૮૬ મો
સાજાતાજાં-વિ સુખી
ગમત-ના) રમુજ,
અંધાપો-ના) આંધળા
પણું
દયા-ન]રેહેમ, મેહેર
સદા-અ]રોજ હમેશાં
લાચાર-ન)નીરૂપાય
વાણુ ક્રી)મતાશપમાડુ
દરકત-ના) હરકત, અ
ક્ષર
ગમશે=ક્રિ) રૂચશે, પ
સંદ પડશે
પાઠ ૮૭ મો.
ભાગ્યવાન-વિ)નસીબ
વાન
મટયે-ક્રિ) દુરથયો
આરામ થયો.
શાબાશ=પ્ન. વહ
પારખુ-ક્રિ) વરતુ જા
ણ્યું
લીશી-વિ)સુંવાળી,
કકરી-વિ)ખરબચડી

ખાલી-ના) ચામડી
બેહેર મારે છે.
લાગે-ક્રુ) જાણાય
પાઠ ૮૮ મો
કબુલત-ના)વચનકોલ
ઉત્ત.-ના) જુવાબ
ટગરટગર-વિ, એકી
નજરે.
ધુણાવ્યું-ક્રુ હલાવ્યું
પાંગોહું-ના) ખભાને
કોણી વચેનો ભગ
માથાફોડ-ના)કડકૂટ.
ઉચાર-ના) બોલ
બાધ=ન) મેહાથેછ
તીસ.થે દબાવવો ને
પાઠ ૮૯ મો
અશનાવાશના-ના)મે
વા ચાકરી,બરદાશ,
સદગ્રહસ્થ-વિ) મોટો
શ્રીમંત
પાડ-ના)ઉપકાર આ
ભાર
ફાળ-ના) ધરાસકો
ઇશારત-ના) સાન
નીશાની.
આળ-ના અંગરખા
નો ઘેર.

હૃદ્ય-ના) અંતઃકરણ
પાઠ ૯૦ મો
અવતરે-ક્રિ) પ્રસવે
ઉજડ-વિ] વસ્તી વ
ગરનું મેદાન.
આસપાસ-અ)ચારેગ
મ ફરતુ.
ઉપયોગ-ના]કામખપ
પાઠ ૯૧ મો
અવસર-ના) શા
ગાયન-ના]રાગ ૯.ન
સવાદ=ના) મીઠાશ
મધુરતા.
વાસ=ના) સોડમ ગ
ધ ખુશબો.
મોગરો-ન)ખુશ્બોદા
ર, ફુલ, સુગંધદાર
ફુલ.
અવગુણ-ન) ગેરફા
યદો, નુકશાન અ
લાભ.
નરસી-વિ] ખરાબ,
ખોટી
છુટકો-ન) નીકાલ, ફે
સલો
પાઠ ૯૨ મો
ધીવર-ન)ઢીમર

થાણુ
જવાળામુખી-વિ) જેમાંથી અગનીની ઝાળો નીકળે તે પરવત.
ચમતકાર-ના) નવાઇ અચબો.
પુન્ય-ના) ધરમ
ભકતીવાન-ના)ભકતી કરનાર
ક્ષેત્ર=ના) ખેતર, જગા.
ઓગળેલો=કુ) પીગળેલો
ધડાકો=ન) અવાજ ગરજના
દોલત-ના) પઇસો પુંજી, ધન,
આચરણ-ના) ચાલ ચલગત.
અજ્ઞાની-વિ) મુરખ સમજ વગરનાં બોળાં.
ઇશાવરી=ના) દેવતાઇ
ઉગરી-કુ)બચી,રહી

પાઠ ૯૩ મો

કેફ-ના) નીશા અફીણ વિગરે.
નીંધા-ના) ટીકા બદગાઇ.
ઉચરવુ-કુ) બોલવુ વદવું.
ભરાતા-ના) વેહેમ,
કીરતીવંત-વિ) નામવાળું
કરંત=કુ) કરવુ.
રોહ=ના) રીસ, ગુસ્સો, ક્રોધ.
શીર=ના] માંથુ, મસ્તક.
જગ-ન)દુનીયાં, જગત.
ભંગી-વિ) ભાંગ પીનારો.
અફીણી-વિ) અફીણ ખાનારો
કન્યા=ના) કુંવારી છોકરી.
નવ-અ) ના,નહીં, મ
ડરે-કુ) બીએ
વસની-ના) વસનકરનાર તે.
પસતાવ-કુ) વીમાસોં
દોશ-ના) વાંકગુનોહ
લજવાય=કુ)શરમાય,
ચેતો-કુ) સમજે
જીવતર-ના) જીંદગાની જીવત
ધીકાર-ના) તુચ્છકાર
રેલ-ના) પુર પાણીનો ઠેલો.
ખેલ-ના)રમત,ગમત

પાઠ ૯૩ મો કેફ વિષે. ૧૩

દુનીયામાં કેફીને કશી વાતની આબરૂ શરમ નથી તેથી તેનો ભરૂસો ગણી કોઇ કામ સોંપવુ નથી જે માણસ ભંગ પીને અફીણ ખાતા હોય તથા બીજું કાંઇ વસન કરતો હોય તેને કોઇ માણસ પોતાની છોકરીને આપે (પરણાવે) નહીં ૧ તેની [illegible] કરતાં ઘણાં માણસો બીએ કે રખેને લોકો આપણી બદ

ચોરી કરત, કોઇ માણસ કશી વસ્તુ કાંઇ લઇ જાય તો ફે રીને માંગે તેનો શક આવે કે (એણે લીધા હશે) કોઇ મોટા ઘરનું સરૂ આબરૂદાર માણસ હોય ને સર્વ એનો વિશ્વાસ ક રતુ નથી જે માણસ એવા કેફ અથવા બીજા ખરાબ વસન ની ટેવ રાખે તે મનમાં પછી ઘણો પસ્તાયછે ૩ કેફી માણસ કોનુ બળતુ કોના ઉપર કાઢે અને પોતાને ખરાબ લત જે પ ડી હોય તેનો દોષ બીજાને મુકેછે, જ્યાં એટલે તે બેઠા હોય ત્યાં ઘણો શરમાય છે. અને પોતાની નાતના માણસ વધાર વાને(પોતાના જેવા કરવાને) ઉપાયો શોધે છે.૪ તે માટે ભાઇ ઓ બધા તમે મનમાં ચેતી રહ્યો. ને એવા માણસ સાથે હે ત પ્રીત રાખો નહી જે બાયડી કેફીને પરણી તેના જીવતર ને ધીકારછે(જેનુજીવત ફોગટ સમજવુ) કેફી વસ્તુ ભાંગ અફી ણ માજમ, તાડી દારૂ) વિગરેની સંગત કરો નહી કરશો તમારે અંગે તે બાઝી રહેશે. (તમને ગળે પડશે) સાપ, કેફ, ને પાણીનો રેલ એ ત્રણેની સાથે તમારે કદી રમત કરવી નહી (સાપ કરડશે, કેફ વળગશે. ને પાણી બુડાડશે)

પાઠ ૯૪ મો

સાબારી-ના) હરણી છીકારી,
હાણ-ના) નુકશાન ખરાબી.
અવીચાર=ના)વિચા ર નહી.
નીહાળવું-કૃ) જોવુ
વખોડવુ-કૃ) ભુલકા ઢાડવી.
ભાગવ-ન) ઘટાવે, ઘ ટાડ.

બડાઇ-ના)મોટાઇ મ હતાઇ;
લજવાવી-કૃ)શરમાવી
શીકારી-વિ)શીકારક રનારમારીનાંખના-
ફાયદા-ન.)ગુણ નફો
અપમાન-ના) તીર સ્કાર

પાઠ ૯૫ મો

નાન્યતર=ના)નરન હીને નારીએ ન હી નપુંસક

ત્રાહીત=ના)ત્રીજો, અન્ય.
સર્વનામ=ના] નામ મનીજગાએ વ પરાનારા શબ્દ
ચંદનઘો-ન) ચંડા ડાના આકારનુપ્રાણી
ધજા-ના]નીશાન વા વટો
એકવચન-ના)જેમ એકજ વાણ પ્રથમ ...

ખહુ્રવચન-ના) જેમાં
એક કરતાંવધારે પ
ણું જણાય તે.
વારેઘડી-અ) હરવખ
ત વારવાર
અડ ચણ-ન) હરકત.

પાઠ ૯૬ મો

પુરૂષ-ન) માયડો નર
સખસ-ના) આશામી
માણસ.
મ ન-ના) આવકાર
ગુરૂજી-ના) મેહેતાજી
હલકો( ) તુચ્છ,નીચ
સંદેહ-ના) વેહેમ શક

પાઠ ૯૭ મો

જોડા-ના) પગરખાં
જુતી
તળી-ના) જોડાનાં ત
ળીયાનુ ચામડુ.
ખાલુ-ન) પગનાંઆં
ગળાં ઉપર જોડા
ના ઉપલો ભાગ રે
હે છે તે.
નરી-ના) સારીજાત
નુ સારૂ ચામડુ
કોલપુ-ના) જોડા,
પહેળા મોકરવાનુંએ
ચીનુ ઓજાર,
આર-ના) લાકડીમાં
ઘાચેલી સોય,
મીરજાઇ-(વિ) એઠ
લી ચાંચનો.
ચીસોરી=(વિ) ઉભી
ચાંચનો.
ચપળ-ના) ખરો,ખ
લુ તથા ચાંચ વગ
રનો જોડો
સપાટા-( ) ચાંચ વ
થા ખડા વગરને
મુગલાઇ-(વિ) મોગલ
લોકોને પેહેરવાને
ચકતી-ના) ચમડાન
ગોળ કડકા,
દક્ષણી ન) દક્ષણી
લોકોને પેહેરવા મ
ટા ખાલાના.

પાઠ ૯૮ મો

ઉથલાવવુ-ક્રિ) ફેરવવુ
પાળ-ના) કોરણ કોર
સુખતરી-ન) જોડામ
ચી છુટૂ પગતળે ચ
મડાનો પટી નાંખે
તે માંઝર,
અવળુ=ઉંધુ ઉલટુ
સવળુ-ના) ચતુ,સીધુ
સમુ
ખડા=ના) જોડાનોએ
ડીઆગળનો ભાગ

પાઠ ૯૯ મો

અશોક=(વિ) શોક ર
હીત.
દેહ=ના) કાયાશરીર
દેહ.
મોચ-અ) વચ મ
ધ્યે,
કુઠામ-(વિ) ખોટુ ઠે
કાણું
નઠારી જગા.
કીચ-ના) કાદવ કુ
ચરો.
ગરથ-ના) પઇસો
નાણું ધન
કંડ=ન) પારો,ગી
રો.

પાઠ ૯૯ મો કેંક વિધ શીખામણ

કદી કેફ વસ્તુ પીએ નહી ને વિચારીને કામ કરીએ જેથી કરીને લોકોમાં માન વધુ ને હમેશાં તુમે સુખમાં રહો કેફમાં જરા સ્વાદ નથી એવું નકી માનજો એથી આપણાજીવને ઉલટું ચેન પડતુ નથી ને સીધુ કામ થતું નથી હું બરાબર ખરૂ વચન કહુંછુ એવુ તમે ખાતરીથી માનજો જે શખસ કેફનું વ્યસન કરે છે તેની અક્કલ ઓછી થાય છે. જ્યારે પાપનો ગોળો પાપથી ભરાય છે ત્યારે કેફી માણસ કેફથી છપાય છે, (પકડાઇ આવે) માટે વિચાર કરીને કેફ કરવી તજી દેશે તેનાપર પરમેસ્વર રાજી થશે. ૧

કેફી માણશે કેફ કીધો ને તે બજારમાં ચાલ્યો એટલામાં તે સારો કે નઠારે ઠેકાણે પડી ગયો તોપણ તે નીચને ખબર પડી નહી; તેને (કેફનીલેહેરમાં) ખબરપડી નહી તોપણ તેનુ શરીર કાદવથી ખરડાઇ ગયુ અને લુગડાને છેડે પઇસા બાંધેલાં હતા તે પઇસા તે એવી રીતે ખોઇ બેઠો માટે કહેવત છે કે કરી જકરેછેકે તેણે પ્રથી ના શરમો થઇને માંથે લીધા પ્રથીપર જ્યાં શરમ નહી રાખીને નફેફગ કરયાં એવી રીતે નકામો ફજેત થઇને કેફી માણશે કેફ કીધી.

પાઠ ૧૦૦ મો

સાહુ=(ક્રિ) પકડવુ ઝાલવુ ધરવું.
ઘાતરૂતાઇ-(વિ) દુશમનાઇ.
મીત્રાઇ=(વિ) ભાઇબધાઇ દોસ્તતાઇ

સદાઇ=(વિ) હમેશાં
સજનાઇ-(વિ) ટીરાઇ સાલસાઇ.
મેગળવુ-(ક્રિ) મેળવવુ
વાસના-(ના) ખુસબો, શોહમ.
સુખદાઇ-(વિ) સુખરૂ

સુખી થાય એવુ
દ્વેશ-) ઝેર ઇરસ્યા
બાઇ-(ન) બેહેન
સહી-(ક્રિ) ઝાલીપકડી
ઠગાઇ-(ના) લુચાઇ
દુખદાઇ-(વિ) દુઃખ દેતે એવી.

પાઠ ૧૦૦ મો માણસ ઉપર હેત રાખવા વિશે

અરે ભાઇને બાઇ (ભાયડીઓ અને ભાયડા) તમે બધાની સાથે સગાઇ પકડીને જેવાં ભાઇ બેહેન સદા હળીમળીને ર

છે કે જેની લઢાઇ માણસમા જણાઇ એમ લઢયાં નહી એવી માણસાઇ પકડીને અને લુચાઇ કાઢી નાખો છે.તીને ભલાઇની વાસના વધારમાં મેળવીને તમે શતરૂતાઇ તજી મનમા મીત્રાઇ (સ્નેહ ભાવ) રાખો તો તમને સુખ થાય એવું માન મળેને દુખદાયક અદેખાઇવારે। મટી જાય, માટે મોહોઢે મીઠા મીઠા શબ્દ બોલો કે તેથી તમારા શરીરમા સુખ થાય.

પાઠ ૧૦૧ મો

ખટપટ-ના) ભાંજગડ પંચાત,
ટાઢક-ના) ઠંડક શીતળતા.
પટેલ-ના) ગામનો ઉપરી પાટીદાર
કસબો-ન) પરગણાનુ મોહોટુ ગામ.
વડો=(વિ) મોટો
ઠગીઓ-ના) કળીચઠીલો
રોપીશ-(ક્રિ) વાવીશ.
દાડમડી-ન) દાડમનુ ઝાડ.
ખેડુત-ન) ખેતી કરનાર
ઓસડ-ના) દવા
જોડવાની-કૃ) ભેગા થવાના
હરખ-ના] ખુશી સંતોષ

પાઠ ૧૦૨ જો

શોધ-ના) તપાસ, ખોજ, ખોળી,
શોઇ-ના) ડોખાડી
ખકે-ના કુદકો
મટાડી-કૃ) ઓલવી દૂર કરી
કરાડો-ના) કાંઠો કોરાણ,
ટેકાવે-કૃ) ભરાવે; અડવે,
ઉગારવા-કૃ) બચાવવા
જોખમ-ના) દુખસંકટ
આપમતલબી-(વિ) સ્વારથી પોતાનુ કામ કરનાર
લેખે=કૃ) ગણે માને પુછે.

પાઠ ૧૦૩ જો

ઉજળો-[વિ] સફેદ ધોળો,
ચળકતો-(કૃ) તેજમાર

ગળ્યો-(ક્રિ) રસ કરયો
ચાંપશો-(ક્રિ) દાબશો
ગલ્લો-ના) પઇશા ભરવાનો ખજાનો
તકરાર-ના) રકજક, ટટો
ભાગ-ના) હિસ્સો

પાઠ ૧૦૪ થો

ગુટવવું-ના) ખુચી લેવું.
મતોખવુ-ના) ત્રમથવુ
પુછપાછ-ન) જપીજ
ચોખી-(વિ) સાફદાનતની.
સાથી-ન) સંગાથી, શોભતી
ઠરયો=(ક્રિ) સાબુત થયો.
ધીરજ-ના) સમતા શાંતી.
વાટ-ના) રાહ, વેળા —

કાંયર=ના) ગાભરો, લાચાર
ખરચાય=કુ) વપરાય,
માંદી-(વિ) આજારી શીક.

પાઠ ૧૦૫ મો

વેગળે-અ) છેટે આઘે દુર;
ચઉટું=ના) મોટું બજાર.
રેડઇને-કુ) રેડીને, અ સુવાળીને
ભુખ્યો-(વિ) ક્ષુધાતુર
થાક=ના) વીશરામ, આરામ.
ગાંધી=ના) કીરાણું વેચનાર,
ધણી=ના) માલીક.
શેવમમરા-ન) ચવણું

પાઠ ૧૦૬ ઠો

અટકચાળો=(વિ) અડપલો, આડો.
ઝુમી-કુ) બાઝી ફેદી
ફાંકડો-(વિ) છેલ, વરણાગીઓ
ધીર-(વિ) ધીરજ સબુરી.
ચુર-ના) ભુકા, કકડા
ચશમા-ના) ઉપનેત્ર
શાન-ના) સમજણ અકલ.
તત્કાળ=અ) તે વખત
સોર-ના) ધુમ, ઘોંઘાટ.
ઝાડકડા-(વિ) ઝાડવાયા
તપખીર-ના) છીંકણી
ઝાગનો-(વિ) દાવનો
રસમાં-(વિ) કઠણ, આકરાં કપરાં
ઝટ-ના) ગજબ, જુલમ.
ઘડયો=[ક્રિ] કરયો બનાવ્યો.

પાઠ ૧૦૬ ઠો અટકચાળો જીવો. ૧૬

એક અટકચાળો છોકરો જેનું નામ જીવો હતુ તે જે ઠેકાણે જઈને બેસે ત્યાં ઘણાં અટકચાળાં (આડા અવળાં) કામ કરતો હતો, ૧ કાગળ કલમ કે પછી ચપુ, જે જે વસ્તુ તે જુએ તે ગમેતેવી સારી હોય તોપણ તેને ઝડપથી બાઝી પડતો હતો. ૨ તેને ના કહ્યાએ પણ માને નહી અને કહેલુ કશુ પણ ધ્યાનમાં લે નહી તોપણ તેને એકજ દીવશમાં સમજણ આવી ગઇ. ૩ ઘરડો માણસ ચશમાને દાબડી (તપખીરની) મેલીને માળ ઉપરગયો એટલે તે અટકચાળે(જીવાએ તરતહરખભેર તે બનેવાનાં લઇ લીધાં.૪ ને ચશમા ઘણાં ચપટાં હતાં તે જીવાએ નાકપર ચઢાવ્યાં અને પગાવતી ધબદતાં દાબડી હતી તે જોવા લીધી.૫ તે દાબડીનુ ઢાંકણુ ઘણા જોરથી દીપેલુ હતુ તેથી તે ઉઘાડવાને ઘણું જોર કીધું એટલે તે જોરથી ઉઘાડતાં તે ઉછળી પડયુ ને ઘણો અરજ

થયો ૯ તેમાંથી પછી તેના મો ઉપર બધે તપખીર તપખીર થઇ રહી, એટલે તે ફાંકડો (મેહેલાશી) ફાંફાં મારવા લાગ્યો, ને થાકીને ગભરાયો, એટલે થુથુ કરી પછી તે જીવો ત્યાં રડ વા લાગ્યો. જો તે આંખને ચોળવા જાયછે તો આંખે આંધળો થાયછે, એટલે ડોસાએ છોકરાને જોયો; અને ચસમાના કડકા થએલા દીઠા. પછી તે ડોસાએ ધમકી દઇને કહ્યું કે ભાઇ લોકોમાં હાંસી હસારત થઇને વળી નુકશાન થયુ તોપણ કાઇ ફીકર નહી લાડકવાયા જીવા તુ એજ લાગનો છે ૧૦ ચા રમા તો કપરાં થઇ પડયાં (માહેના) કાચ ભાગી ગયે તે દા બડીએ જુલમ કરયે, (તપખીર બધી વેરાઇ ગઇ) પછી જીવા એ પોતાની જીંદગાનીમાં કોઈ દાહાડો પણ એવો ઘાટ બ નાવ્યો નહી (એવું કામ કરયું નહી) ૧૧

પાઠ ૧૦૭ મો	નકી—અ) નીચે, પ	ખસરેવરૂ=ના) તળાવ
ઘડીયાળ—ના) વખત માપવાનુ યંત્ર,	ચીત,	વનસ્પતી=ના) લીલોતરી
ચીત્ર—ના) નમુનો છબી	રાન—ન) ચોથો ભાગ.	
અંતરે=અ) છેટે વેગળે;	અડધે=(વિ) બીજે ભાગ અડધ	વાણતાલ=(વિ) તાલ વગરનું.
મીનીટ—ના) ૬૦ સેકંડ કલાકનો સાઠમો મો ભાગ,	પોણું=(વિ) એકના ચાર ભાગ માંહેના ત્રણ ભાગ તે.	મજાર—ન) એક જાતનો રાગ.
ભાગ—ન) અંશ કટકા	પાઠ ૧૦૯ મો	ખેતીકાર—(વિ) ખેડુત જમીન ખેડનાર
માલમ પડેછે—ક્રિ) જણાય છે;	રૂતુ=ના) મોસમ	ચાખડીઓં=ના) પાવડીઓ,
પાઠ ૧૦૮ મો	પાનખર—ના) પાદડાં ખરે તે.	ધરે=વિ) ગ્રંથ વેપેહેરે,
મધરાત—ના) અડધી રાત્ર.	તંબોળ—ન) પાન	કેસુડાં—ના) પીળા રંગનાં ફુલ,
સવાલ—ન) પ્રશ્ન	સાલ—ના) ઉંચી જાતનું ઉનનું ઓઢવાનું લુગડું	ગુણવાન—(વિ) ગુણ વાળુ.

ફુવારા—ના) પાણી સવાથી થય છેને નીશેરો હોજમાંથી પખ—ન) ીજાગા છુટે છે તે, કોયલ=ના) મધુર બાગ=ના) ફુલના રાગવાળુ પક્ષી. ઝાડની મોટીવાડી ફુમાફુમ=ી) પાણી ચંદન—ન) પાણી થી ભરેલી.

લે ગાય. ચંપા ચંબેલી જાઈ જાય—ના) ફુલનીજા તોના નામ. હીંચોળા—ના) જ લ હીચકા.

નો સાથે સુખડ ઘ ઊચારે—ડી) વદ ઓખાટ=ના) ખાટલો

પાઠ ૧૦૯ મો રૂતુઓનુ વરાણન. (૧૭)

જ્યારે ટાઢની મોસમ આવે છે ત્યારે ઠંડો પવન વાય છે ને પાનખેર (જે રૂતુમાં ઝાડના પાંદડાં ખરી જાયછે) તે વારે ઘણી પેદા થાયછે શીયાળે ગેળ થયછે તથ. કપાસ કઠોળ પણ પાકેછે ને શરીરે તેલ ચોપડે છે તથા પાન ખાય છે ૧ મેટા લોકો ઉનની ડગલી દીલપર પેહેરે છે તથા સાલ ઓઢે છે અને ગરીબ લોકોના પગ ને ગાલ ફાટી જાયછે (તેવાને ડગલી ને શાલ વગેરે મળતુ નથી:)એ મેશમમાં દાહાડો નાનો ને રાત મોટી હોય છે; ને સાગી રીતે શરીરમાં (શીયાળાની ખેરાકીથી જોર આવે ૨ તાપની મોશમમાં પાણી ઘણાં ઉંડાં ભોંયમાં પેશી જાય ને નદી તથા સરોવર સુકાઇ જાય; ઝાડ છોડવા વિગેરે સરવેને નવાં નવાં પાંદડાં આવેને ફાયદા કારક કેસુડાના (પીળા રંગના) ફુલ થાય હોજ ફુવારા અને મોટા બાગ ઘણા સારા લાગે તેમ ચદન ને પંખા પણ વાહાલા લાગે એ મોશમમાં કોયલ ટહુકા કરી રેહેછે ને તાપ પડેછે તે એવો કે તેનુ તેલ થતું [એટલે ઘણોજ પડેછે] ૪ વરસાદની રૂતુ આવે છે ત્યારે ઘણું સારૂ લાગે છે તેવારે આખી પ્રથ્વી ઉપરની જમીન પાણીથી છલછલા માલમ પડે છે, [જળથી ભરપુર થઇ રેહેછે, લોકો મલાર વરસાદનો રાગ ગાયછે અને ખેડુતો ખેતરના કામની રૌપાણી ચલાવે છે. ૫ ચંપા, ચંબેલી, જાઈ, જાય. તેમજ ગુ

બાબ એ બધાં ફુલ સારી રીતે ખીલી નીકળે છે ચોમાસામાં સુખને વાસ્તે છત્રીઓ હોય છે. અને બેસવાને વાસ્તે હીંચકો ને ખાટલા તથા ચાલવાને પાવડીયો હોય છે.

પાઠ ૧૧૦ મો

ભાવરી—(વિ) એકજાતનુ પક્ષી.
લણવું—(ક્રિ) કાપવું
નચાંત=(વિ) બેફીકર બેધડક.
ફાઝટ=(ફી,વ્યરથ, નકામુ, મીથ્યા.
ટપીને=(ક્રુ, ચારીને. ઠાકીને.
બાલ્હાડું—ન)ફટાણ.
સમાચાર—ન) ખબર વરદી.

પાઠ ૧૧૧ મો

કારણ=ના] ધીરજ દીલાસો.
મન—ના)ચીત,ધ્યા
ધણી=ન) માલીક
વાટ—ન) રાહ.
પંડે—ના) જાતે, પોતે, આપે
ભરોસા—ન) વીશ્વાસ, ઇતબાર.
વછોનડી (ક્રિ) રાંધનકુ
સ્વરગ=ના] દેવલોકનુ સ્થાન,
મેઘ=ના) વરસાદ.
(સં—પ્રાજનય
સમાન=અ,જેવો સરખો.
નજર—ના) નીઘા, દ્રષ્ટી,

પાઠ ૧૧૨ મો.

ગુરૂ—ની)દીરઘ, સ્વરવાળો.
હ્રસ્વ-વી)નાનો,ટુંકો
દીર્ઘ—ન)લાંબો,મોટો
થડકવું—ક્રુ)જોરથી થડકી બોલવું
અનુસ્વાર—ના)મીંડુ
ત્રગુ—ના) ત્રાગુ અક્ષરની સંજ્ઞા.
માત્રા—ના) અક્ષરને માંથે આડો કાનો
પ્રથમ=અ, અગાઊ પેહેલાં;
ભેદ—ના) પ્રકાર. જાત દરશાવત,
જોડાક્ષર—ન) જોડેલા હરફ,
પત્ર—ના) કાગળ

પાઠ ૧૧૩ મો.

માત્રામેળ=ન)માત્રાની ગણત્રીથી થએલા.
અક્ષરમેળ=વી) અક્ષરની ગણત્રીથીથએલા.
ચોપાઇ—ના) જેમાં ચાર પદ આવેલાતે
પદ=ના)ચરણ ગીત
પીંગળ=ના] કવીતા બનાવવી

પાઠ ૧૧૪ મો.

વીસ્તારથી—ના) લંબાણથી;
લક્ષણ—ના) રીત,
વીસામા=ના) થાક આરામ.
આરંભત—ક્રુ)શરૂકર્તા
વર્ણનમેળ=ન) અક્ષરમેળ

વાશેષ=(વ) વધારે, ઘણું,
પાઠ ૧૧૫ મો,
વીશ્રીમ—ના) વીસામો,
અનુપ્રકાશ=ના) મળતા ઉચ્ચારના અક્ષરો.
કવિતા—ના) મનહર છંદનુ નામ.
શબ્દ—ના) બોલ, ઉચ્ચાર.
તરીભંગી=ના) તરણ ઠેકાણે તુટેલા.
છદ—ના) રાગ.
પાઠ ૧૧૬ મો,
કવિત=ન) જોર,
સરજી=(ક્રિ) બનાવી
મુળમાં=ના) મુડીમાં છતમાં.
તરેહતરેહ=(વિ)જુદા
દરજી=ના) મેરઇસઈ
સીવે=ક્રિ) સાંધે,
મજીડવાં=ના) ડીડવાં;
માત્ર—(વ) ફક્ત
ઊખેડેછે=(ક્રિ)ખેંચી કાહાડે છે;
મીઠી=(વિ) ગળી,મી
બદણુ—અ) ફેરવે,ઉલટાવે;
પાઠ ૧૧૭ મે;
શંપ=ના) સલાહ;
મંત્રી—ના) પ્રધાન દીવાન વજીર;
ચક્ષ=નઆંખો,નેત્ર
મહી—પ્રથ્વી; ધરાણ
આદીક—અ] તેવગર
નૃપ=ના) રાજા,
નીજ=ના] પોતે.
ભ્રાત=ના] ભાઇ,
પ્રધાન—ના) વજીર, મંત્રી.
તખત—ના) આસન રાજ્ય સન;
અમલ=ના) હુકમી રાજ;
રૂચી=ન) ભાવ, મન હોંશ.
વિખ—ના] જેહેર,વીશ.
શાહાજાદા—ના) રાજાનો દીકરો.
સાંપડે=ક્રિ) થાય,મળે
હણો—ક્રિ) મારો.

પાઠ ૧૧૭ મો. સંપ વીશે. (૧૮

સંવત ૧૩૫૩નુ વીક્રમનુ વરસ હતું ત્યારે દીલીની ગાદી ઉપર અલાઉદીન બેઠો એટલે વજીર મલેક કાફુરે રાજ કરવાની મરજી કરી તેથી તેણે બાદશાહને અલાઉદીનને જેહેર ખવાડીને મારી નાંખ્યો અને બાદશાહના છોકરાની આંખો પણ ફોડી પણ તે એક મહીનાના પાંચ દહાડા સુખ ભોગવીને ખરાબ રીતે મુઓ માટે તમે જરૂર વીચારીને જુઓ કે સંપ મુકીને કામ કરે તો સુખ થાય નહી.

દીલી વગેરે શેહેરમાં આજ સુધીમાં જે જે રાજા થય

તેમાંથી જેમણે સંપ રાખ્યો નહીં તેઓ વગર મોતે મુઆ તે માં કોઇ રાજાને પોતાના કુંવરે મારયો તેમ કોઇને પોતાના ભાઇએ મારયો અને કોઇને મા બાપે મારયો માટે જુઓ કેસા રી રીતે સંપ રાખતા નથી તો રાજા અને રંક ગરીબ અને પઈસાદાર બધા દુખી થાય છે પઈસાથી સુખ થાય એવુ કંઇ ધારતુ નથી; પણ સંપ રાખેથીજ ઘણું સુખ થાયછે

પાઠ ૧૧૮ મો.

ઊંમખ-(વિ) લચકે લચકા,

ખુશબોદાર=(વિ) વાસનાવણુ.

બીજ=(ના) ગર, ગરભ,

પાઠ ૧૧૯ મો.

ભભકાદાર-(વિ) સોભીતુ, દેખવડુ.

કુંપળ=(ના) ફુટતાં પાંદડાં,

મોર=(ના) ફુલ.

પાઠ ૧૨૦ મો.

છટકીજવું=(ક્રુ) નાશી જવું,

સીકારી=(વિ સીકારકનાર;

અણીદાર=(વિ) અણીવાળુ.

ઝાંટ=(ના) ઝાંટાનાં

મોરૂક.

પકાઇ-(વિ) પંદાઇ.

પાઠ ૧૨૧ મો,

છેવે=(અ) અંતે, છેવટે,

ગ[ ]કાળા માંથાનુ માનવી-(વિ] માણસને માથે કાળા વાળ હોય છે તેથી કાળા માથાનુ કહેવાય છે.

પાઠ ૧૨૨ મો.

મહાસાગર-(ના) મોટો દરીઓ, એવા દુનીયામાં પાંચ છે

કાંઠો=(ના) કીનારો,

હીંદી=(ના) હીંદુસ્તાનની દક્ષીણમાંનો સાગર,

આટલાન્ટીક-(ના) યુરોપને અફરીકાની પશ્ચીમ તરફનો સાગર.

પાસીફીક-(ના) એશયા ખંડની પુર્વ તરફનો સાગર.

ફંટાવું-(ક્રુ) ગભરાવુ

વીંટી=(ક્રુ) લપેટેલ ઘેરી.

પાઠ ૧૨૩ મો.

ચમત્કાર=(ના) અચબો.

બેખુ-(ના) બોળીરે

વમળ=(ન) પાણી ભમરા,

ટોળીઓ-(ન) વાયરો.

કંટોળ=(ના) દરીયાં કીનારાનો દેશ,

શંખલા=(ન) પાણીમાના જીવડાના રેહેવાના ઘર (ખોખ)

ભરતી=(ના) પાણી

નુ ચડવું,
ઓટ—ના) પાણીનુ ઉતરવું,
પાઠ ૧૨૪ મો.
ડેરા=ના) તંબુ, કનાત,
બાદબાન) અંદર વાહાણ, છાબા વાન જગા,
વહેવારીયા=ના] ઇજતવાળા,
દીવાનખાનુ—ના) સુખ, આસન.
અનુકુળ=ન)ફાવતુ.
હોશીઆર=વી) ચપળ બાહદુર,
પાઠ ૧૨૫ મો.
કળ—ન) યુક્તી,
યંત્ર=ના] સચો.
પ્રતી—ના)પ્રત;નકલ
મુદ્રાછાપ=ના)બીબાછાપ.
શીળછાપ=ના; પથર પરછાપવુ તે,
છીપા—ન) ભાવસાર
બેડોળ=વાંકા ચુંકાં
તરેહવાર—વી)વીચીત્ર

હીકમત=ના) કળા.
પાઠ ૧૨૬ મો,
કૃત્ય=ના) કારય,
શરેસ્ટ=વી) મોટો,
નીરજીવ=વી) જીવ વગરના.
વરઝ=ન)જાતી,ભેદ, પંગ્તી,
કરમાયા=વી] ચીમળાયા.
વેદના=ના) દુખ.
ખખાત—વી) સાચેસાચ.
પાઠ ૧૨૭ મો,
ટંટો=ના) કજીઓ
પતાવનારૂ—ન)ફેસલો કરનાર
પરીક્ષા—ના] તપાસ
પચ—ના) પાંચ જણાની ટોળી.
ઇનામ—ન) બક્ષીસ.
ડાવકી—વી) ડાહી,
ફરીઆદ—ના અરજદાર.
ભલમનસાઇ—ન)દાનઇ,
પાઠ ૧૨૮ મો,

ઉપરાણુ—ના) પક્ષ,
સરખા(વિ) બરાબર,
ઝાજતી—કુ)મરમાતી
વારી=કુ) અટકાવી
ઝખવાણી=ના) ફીકી, ઝાંખા.
વાંધો—ના) તકરાર,
મારીને;કુ) ઉતારીને
પાઠ ૧૨૯ મો.
ભેજ—ના) ભીનાશવાળી હવા.
વાંધી વા=ના) હાથ પગ વગેરેના સાધા અટકી જાય એવો વા,
સલેખમ ન) મગજમાં શરદી ભરાવથી થાય તે.
નીનવુ—કુ) કહેવુ, સમજવુ
રસોડુ—ના) રસોઇખાનુ.
સેહવુ—કુ) સહવુ,
પાંક—ના) નબળાં.
ગ્રહપીડ—ના) નવગ્રહ તરફનુદુખ,
નશીબ—ના)ભાગ્ય,

પાઠ ૧૩૧ મો,
નામીચો-ના) મખ્યા ત, જાણીતો.
રણ-ન) મેદાન,
શરેરાશ-ના) સરખી રીતે.
લેખાય-ક્રુ] ગણતરી થાય;
જીનતંત્રમી—ન) શ્રાવક ધરમના,
રળીઆમણુ-વી) શોભીત.
તંગાસ—ના) ખોટ તાણ, અછત.
રેતાળ-ન) રેતવાળી,
જંકાય-ક્રુ) નામીઆ:
પાઠ ૧૩૧ મો
લોભાયમાન-વી) સે ભાવાણુ,
ઇલાકો-ના)પ્રાંત સં સ્થાનને મળી ગયે લા ભાગને.
સંસ્થાન-ના) રાજા ઓનો દેશ,
ધામ-ના) ઠેકાણું ગાહ સ્થળ,
છાવણી-ના) પડાવ,

રેશીડેન્ટ-ના) મોટ રાજ ઉપરસરતરા ખનાર અધીકારી:
ગાદી—ના) આસન,
રાજધાની-ના) રાજ નુ મુખ્ય શેહેર,
સંઘ-ના) જાત્રાળુઓ નુ ટોળી.
ઊગમણુ ન) પુરવ.
અધીકારી-ના) અ- મલદાર.
મુદત-ના) ઠરાવેલો.દી વસ,
પાઠ ૧૩૨ મો.
બાઝોટ્ટુ-ના) વાનુનો ફાન,
ગડો-ના) ગાંગડો,
કારખાનુ-કુનરચ લાવાની જગા;
પાડ:-ન) એક જાત નો ખાર,
નીરમળ-ન) સ્વચ્છ,
ઘેર-ના ઘેરાવો,
પાઠ ૧૩૩ મો,
બીલોરી-ના) ફાંકી ની જાતનો કાચ,
ખપોટી-ના) એક જા

તની રેતી;
પારદરશક-વી) જેની આરપાર દેખાય તે,
ડંદીલ-ન) કાચનો પીયાલો;
ફાંડી-ના) કાચ નીજે માં દીવાના ગલા મુકે છે તે;
ગીયાસા-ન) પલાસ્ટ ઘાટના;
બરડ-વિ) ભાગીજાય તેવા
આરશી-ના) મોટા તકતા,
કણી=ના) રજકણ.
પોટાસ-ન) એક જા તનો ખાર;
બાટલી-ના) શીશ
ગુણ-ના) ફાયદા.
પાઠ ૧૩૪ મો
ઉસ-ના જમીન ઉ પરનો ખાર;
કંકણુ-ના) ડાળીઆ ને પીળા ટપકાવા ળી બંગડી;
ધ્યો=ના) ટોળુશબ્દ
દરબાર-ના) પર

આપ = ના) આરસી
અાટલું,
પાઠ ૧૩૫ મો.
પછછાયો = ન) ઓળો
છાંયડો.
સંતોષ ના) નીરાંત.
ઘરપત
તીર-ના) કીનારો આરો
લોભ = ના) લાલચ.
ઇછે-(િ) ચાહે ધારે
અનીતી-(વિ) વ્યાજ
બીન કીચાલવુ નહીતે
સ્થીતી ન) હાલત દશા
થાગ-ના) તાર, અંત;

છેડો.
કાર-ના) વકર, વેવાર.
મોટી = (વિ મોટી
હલકો = (વિ) તુચ્છ,
પોષાવુ = ક્રુ) પંકાવુ
આબરૂ પામવી
સમુળુ-અ) બીલકુલ;
બધુ.
ક્ષોભ = ના) દીલગીરી
મોહ—ના) લાલચ
મોહની
ન્યુન-ના) ખાદ ટોટો
વપુવાન-ના) શરીર
વાળો

ભાર-ના) વકર આબરૂ
વેહેવાર = ન) ઇજત,
ઇહલોક=ના) આલોક
પરલોક.
બુડાડે-વી] ડુબાવે,
સનેહી-(વ) આનંદી
પુર્ણ-વિ) પુરોબરોબર
મહિપતી-ના) રાજા;
ધાન = ના) અનાજ
દાણા;
અરથ—ન) મતલબ;
સ્વારથ
ગાંડો-વી) ઘેલો, મુર્ખા,
દ્રવ્ય=ના) પૈસો, નાણુ

પાઠ ૧૩૬ મો. લોભને સંતોષ વિષે. ૧૯

લોભ કરવાથી બધો ચાલતો વેહેવાર બંધ થઇ જાયછે અને લોભથી ઇજ્જત આબરૂ ઓછી થાય લોભે શારી રીત રેહે નહી તેમ લોભથી હેત પ્રીત પણ વધે નહી ૧ લોભથી ભાર વકર રહે નહી. ને લોભથી વેહેવાર (આપલે સબંધી ચાલે નહી લોભથી સઘળા ગુણ ઓછા થાય. તેથી ભારેથી હલકો થાય. ૨ લોભથી વિદ્યા પંકાય નહી લોભથી પુન્ય કરેલુ બધુ જતુ રહે લોભે કરીને ગુણ બધા હોય તે કાંટાની ધુળ જેવા જાણવા અને લોભ તે સઘળા પાપનુ મુળ જાણવુ[અતી લોભે સરવ જાય) ૩ બંને લોકમાં પ્રત્યુ લોકમાં અને(સ્વરગમાં) બુડાડે એવો લોભછે પણ તેમાં મોહ મોહની રહી છે એ મોટી દીલગીરીની વાતછે; લાભ કરવા વિષે ઘણા શાપ કહેલા છે, પણ સુખી થવાનો મારગ તો સંતોષછે, ૪ જે સદા

સંતોષી છે તેને ઘણું માન મળેછે તેમ તે સંતોષી શરીરે સોભાયછે; સંતોષ રાખનારને શાનો ખોટ છે કશાં વાતની ખોટ નથી સંતોષીને પુરૂ પુન્ય છે તેનુ તપોબળ જોરાવરછે ૫ સંતોષને રાજાના જેવા માન આલીંઘનછે. તેમ સંતોષીને ખાવાને અન અને પુષ્કળ ધનછે પરમેશ્વર તેને પુષ્કળ આપે છે સંતોષી શબ્દનો અરથ એજછે નહીતો પછી ગાંડો થઇને નાણું શોધવા જાય નહી. ૬

સંખ, ચક્ર, ગદા, પદ્મ=ના) વીષ્ણુના ચાર આયુધનાં નામ છે.
સ્થાપના=ના) મંડાણ શરૂઆત.
દેખાઇ-ના] શોભા;
ઘાટે=ના) બારે ઓવારે,
કર=ન) જકાત, વેરો
છાપ—ન) શીકો
વેરાગી-ના) સાધુ જોગી.
મજલ=ના) ટપો. ખેપ. વાટ
જાત્રાળુ=ન) જાત્રા જનાર
સુમારે-ના) આશરે અટકળે,
પાઠ ૧૩૮ મો.

ગુણકારી=ના) ફાયદાકારક;
ખજુર-ના) ખજુરીનાં ફળ,
સાથવો-ના) ખારેકના લોટનો લાંદો
પેશી-ના) ખજુરીના ફળનો ભાગ;
મુસાફર=ન) પરવાશી; પરદેશી;
ચટા-ના) ભરાવો;
નકામા-ના) ખપ વગરનો.
પાઠ ૧૩૯ મો
બુરો-ના) માગણી
નારે-ના) નીઠીતાડી
બેવકુફ-(વિ) અજ્ઞાન મુરખ;
તાડ-ન) તાડનો રસ
પીઠ-ન) આરવટીયાં

ગાડવા-ના) માટીનાં મટકાં
છેદ=ન) બાકું, કાણું;
ફેરૂ-ન) ફરકનારી ચાળ.
પાઠ ૧૪૦ મો.
રાજધાની-ન) રાજગાદીનું મુખ્ય શહેર
રાજનગર-ન.) રાજાને રહેવાનુ શેહેર
મસીદ=ના) મુશલમાનને નીમાજ પાડવાની જગા
પુસ્તકશાળા-ના, ચોપડીયા રેહેવાનુ મકાનું
પ્રાચીન-(વિ) જુનું, અસલનુ.
માતા-ન) મા, દેવી

કેદી-ન) અપરાધી, કેદ પકડેલ;

તુરંગ-ના) મેલ કેદખાનું

પાઠ ૧૪૧ મો.

ઘાટીલા=(વિ) ફાળદાર ઘાટદાર.

ફારંજા=ના) પાણીના બંબા

વરાળીયંત્ર-ના) વરાળના જોરથી ચલાવેલું સાંચો

સાહીબાગ=ના) શાહજાદા બાદશાહએ બંધાવેલો બાગ.

ખંડેર-ન) ઘર પડી ગેરે પડી ઉજાડ થએલી જમીન

મુનસીપાલ=ના) શેહેર સુધરાઈ

સુધરાઈ-ના) પ્રાગીધારે

કેંપ=ના) છાવણી, લશકર.

શરત-ના) હારજીતનો તમાસો.

પાઠ ૧૪૨ મો

ભદર-ના) મોટું દુર્ગાંણું ચોકુ મકાન

સામગ્રી=ના) વસ્તુ સામાન

કારમી=(વિ) ઓરતરેહની અજાયબજેવી

સ્વર્ગલોક-ના) દેવલોક પરલોક

સ્કુલ-ના) નીશાળ

નરક=ના) દોજખ પાપી લોકોને રેહેવાની જગા

ભયંકર-(વિ) બીયામણું ભયભીત

કાળા-ના) દગાવાળા;

પેખ=ક્રિ) જો દેખ

રતન-ના) કીમતવાન જવાહીર.

અમુલ=(વિ) જેનું મુલ ન થાય તે

ડરવાનું-ક્રિ) બુરા થવાનું

પાઠ ૧૪૨ મો અમદાવાદના ભદર વીશે

ભદ્ર તે કહેવાય એ સઉથી સારૂ એવો અર્થ છે તેતો બધી પૃથ્વીના લોકો જાણે છે પણ કોણજાણે શા કારણે કાળાશે કરીને આ ભદ્ર બીયામણું દેખાય છે ? તો કેહે કાળા મોઢાવાળા એટલે કાળા કામ કરનારા કેદી લોક માંહે રેહેછે. તે કારણ કાળાશથી ભદર બીયામણું નજરે પડે છે ? જેની આબરૂ થએલી છે એવા માણસ તુ દુનીયામાં ને નવા માણસે થી ભરેલી ઉજાણી તુ પુરાણશાળા કીતાબખાનુ ને કાચા કામ જેવા કે જેના અમુલ્ય રતન થાય; અને કારમી કીમત પામે એવી તું આ ઈંગ્રેજી નીશાળ ને સ્વરગ નરક આ લોકના રસ્તા બંધ સેહેલા છે; તે રસ્તે જવાના જુઓ આજ ત્રણ દરવાજા છે એટલે અમદાવાદમાં ત્રણ દરવાજાછે તેને

બાગ તરફ અને આ લોકોમાં જવાના એવા સુંદર દરવાજા ની ઉપમા આવીછે. જ્યાં કે સુખથી મન રાજી થાય એવી બધી સામગરી મળે એવો તું જુગતીથી જો કે આ કારજ કેવો જણાયોછે. ૬ આખો દહાડો સુકરવારને દીવસે આ ઠેકાણું સારી શોભા બને છે અને બે ઘડી દાહાડો ચડતે સારી ગુજરી ભરાય છે. ૭ આતો અમદાવાદમાં મનરંજન થઇ જાય એ ઘડી જીવ ખુશ રહે એવું ઠેકાણું છે તે જોતાં મનમાં કવી દલપતરામ ડાહ્યાભાઇ ઘણોજ હરખ પામ્યા.

પાઠ ૧૪૩ મો.

બાહાદુર-ના) જોરાવર ૨ સમરથ,
મડમ-ના] ગોરાલોકોની સ્ત્રી.
ઢીલો-વી) ઢીલો, સુનો છુટો.
ડોળ્યું-ક્રુ) વાંકુવળ્યું
હલેશાં-ના) ચાટવા
ભાન-ના) સુધ, શરત.

પાઠ ૧૪૪ મો

લંગર=ના) પાણીમાં વહાણ થોભવાનું હથીઆર
કળતર-ના) દુખાવો. દરદ
મછવો-ના) હોડી નાહાનું વહાણ.
ખલાસી=ના) ખારવો
આગુઆરો-ના) ઇશારો
શારક-ના) એકજાતની માછલી

પાઠ ૧૪૫ મો.

સપનું-ના) સમણું, સપનુ.
સંદેહ-ન) વેહેમ, શક, અંદેશો.
કબજો=ન) તાબુ
તોડ=ન) નીકાલ

પાઠ ૧૪૬ મો,

ખાતર-ન) છાણ ઘાસનુ કોવાણ.
થરૂ-ના) ડાંગરના તરૂ
ચાસ-ના) હળથીજે ડાએ ખોદેલો લીટો તે
વાવણી-ના) રોપણી

પાઠ ૧૪૭ મો.

જડ-ના) મુળીઆ (મુળ
ઊપજવું-ન) ઊગીટકવુ
માફક-ન) ફાવતુ, અનુકુળ.
નીંદી-ક્રુ) સારૂં કરી
ખરીફ-ના) ચોમાસાનાપાકનુ ધાન્ય
રવી=ના) સીઆળાનો પાક તે.
તર=ના) પુસ્કળ પાણીથી તરપત.
વાવેતર-ના) રોપાણ
રોપા=ના) છોડવા છોડ.
રસ=ના) તત્વ, રસ લાયપરય
હેરફેર-અ] જુદી જુદી વારાફરતી.
પડતર-ના) ખાલી ઉજડ.

પાઠ ૧૪૮ મો.

અમીર-ના) મો

ટા માણસ.
નાહાર–ના) ફાડીખા
નારૂ જનાવર.
મસતાન–ન) જોરાવ
ર જબરા.
છેહુ=રી) વીસ્વાસઘ
તપાત. કપટ, દગો,
ઈતબાર=ના) ભરો
સા લાયક,
કકડીને=ની) ઘણોજ
સખત.
સાર=ના) મતલબ.
પલન=ના) ગુજરાન

પાઠ ૧૪૯ મો

સીંહ–ના) જનાવર
નો રાજા
ભયંકર—ની) બીયા
મણો
મોતીયા–ના) આંખનો
રોગ
ઈરાદો–ના] વીચાર,
ધારણા.
જુલમ–ના) જબરાઈ.
નીરાશ–ના] નાઉમેદ
રાંકડુ=ની) ગરીબડુ,

પાઠ ૧૫૦ મો.

મુણેલો–કુ] ઉપયોલો
બાજારી–રી) માંદો
ડોળ–ન) ખાકા, રચેરો
કરાર–ના) આરામ.
હવાલેકરયો–કી) તાબે
કરયો.
હાકેમ=ના) સરકાર
જુલમી–ની) શાંખ ક
ઠણ

પાઠ ૧૫૧ મો.

ફીંશા–ના) જીવને ના
રી નાંખવુ તે
મેદાન=ના) જંગલ
વગડો.
ખીજવાએલો–કુ) ચી
ડાએલો
ગમકમાટ–ના) થપર.
ટ, ધુજારી.
મેદની=ના) લોકનો
જથો.
બરાડ=ન) બુમો,
પોકાર.
કાચા=ના) નબળા,
પોચા.
સંથ–ના) જુસો, હામ,
નીરદય–ની) દયાવ
ગરની)

પાઠ ૧૫૨ મો.

પાંશરા=ની) સામા
શીખા.
અભીમાન=ન) ગર
વ અહંકાર.

પાઠ ૧૫૩ મો.

લોભીઓ–ની) લાલચુ
બદર–ના) દરીયા કાં
ઠે જ્યાં માલ ચઢે
ઉતરે તેવુ શેહેર.
ટગાવુ=કુ] લટકાવવુ
ટટળવું.
રાન=ના) વગડો, જ
ગલ.
રાની–ની) વગડાના
જંગલી

પાઠ ૧૫૪ મો.

ત્રણ=ન) આતુરતા
બાબુ–ના) કાલાવ
લાં.
પંડયાજી=ના) પંડી
તજી ગુરૂ.

પાઠ ૧૫૪ મો લોભીયાની વાત ૨૨

જ્યાં લોભનો પાર નહી ત્યાં ભાર વજન જતો રેહેછે જે માણસ હરેક વાતની ત્રશાણાથી સદા તરસો તે કોઇ પણ

હાહાડો પઇસાથી તરપત થતો નથી

પાઠ ૧૫૫ મો.
કડાકો–ના) લાંઘણ;
ઠાવકુ–વી] પાસરૂ, શા
ણુ.
ભક્ષ–ના) ખાવાનું,
ખોરાક,
મધુરો–વી] સ્વાદીષ્ટ
સાર–ન) શાહ.
માગ્યા–ના) બાકી,
ખામી;
નીશાં=ના) નીશાન.
નકી;
અડગ–ના) અડગ.
દઇવજોગ–ી) ઇશ્વર
નો બનાવ.
પાઠ ૧૫૬ મો.
ટટુ–ન) નાનુ ઘોડું.
ભાગ્ય–ના) નશીબ
કઠણ–વી) સખત.
પાઠ ૧૫૭ મો.
ગજબ–ના) જુલમ.
તરાસ.
રહેમ–ન) કરુણા/દયા
ઠબકવુ=ના) અટક
વુ.
ઉવાળવી–ના] બર
વાન.
ચાહીને=ક્રી) ખુશીથ
ઇને,
અવીચારી–વી) અ
જ્ઞાની
ફરટ–ન) બેખડો,
પાઠ ૧૫૮ મો.
બોટવે–ન) કુથ, બ
તક.
ખાર–ન) જેર, અદ
ખાઇ.
પાઠ ૧૫૯ મો.
મજા–ન) છોકરા, ર
ઇયત;
પરીવાર–ના) છોકરા
છઇયાં;
અવશ્ય–ના) જરૂર,
કુટુંબી–વી) એકકુળ
ના.
કાળ–ના ક્રોધ, ગુસ્સે
આળ–ના) ચોરી;
પાઠ ૧૬૦ મો
રતીપુર–વી) લગાર
જરા
આપમત–વી) પોતા
નો મત;
જેર–ના) વીખ
ઉપાય–ન) ઇલાજ;
પાઠ ૧૬૧ મો,
સુરંગ–ના) ખાડામાં
દારૂ ભરી ફોડે તે
થર–ન) પડ-
મીશ્ર–વી) ભેગુ, મે
ળવુ ત.

સમાપ્ત